

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

Polgári Jogi Tanszék

**A szoftver jogi védelme,
különös tekintettel a hazai és uniós szerzői jogi gyakorlatra**

Szerző:

Somkutas Péter

Konzulens:

Dr. Faludi Gábor

egyetemi docens

2013. szeptember 13

Bevezetés

A szoftver kezdetektől fogva mozgó célpont a jog számára. Míg a kezdeti viták az oltalomra leginkább alkalmas jogi eszköz kiválasztásáról szóltak, a 2010-es években pedig az Európai Bíróság döntései tették és teszik folyamatosan változó területté a jog egy-egy részterületét.

Dolgozatomban a jog közvetlenül szoftverekre vonatkozó szabályozásával foglalkozom. A hangsúlyt a szerzői jogi háttér ismertetése mellett a gyakorlat, és különösen a bírósági gyakorlat ismertetésére helyezem. Ezek többek között a szoftver terjesztésének és többszörözésének joga, a forma, funkcionalitás és ötlet oltalma, a felhasználói szerződések minősítésének kérdései körül csoportosíthatóak. Ahol hasznosnak láttam, ott a jogi nyilvánosságban ismert "fő" ügyek mellett a releváns ügyeket is elemeztem, így például az Oracle v UsedSoft ügyben az Adobe v UsedSoft illetve a SAS v World Trade Programming Ltd. ügyben az előzetes döntéshozatali kérelemmel élt High Court ítéletét.

A szoftver jogi védelmét a szerzői jogi oltalomra szűkülő fókusszal mutatom be. Először a szoftver jogi védelmét általában, a jogelméletben és részben a gyakorlatban felbukkant megfontolások szerint mutatom be, illetve - mint legjelentősebb területet - a szerzői jogot ismertetem kiemelve azokat a kihívásokat, amelyeket a szoftver jelent a szerzői jog számára.

A második fejezet már kifejezetten a szoftver szerzői jogi védelmének jogforrási hátteréről szól. A nemzetközi egyezmények és a közösségi szabályozás bemutatása mellett a nemzetközi részben rövid betekintést adok az USA szabadalmi szabályozásába, illetve a közösségi alfejezeten belül a sok küzdelmet megért Európai Szabadalmi Egyezmény céljaival, szabályozásával és kritikáival foglalkozom.

A harmadik fejezet szoftver hazai szerzői jogi helyzetét ismerteti két oldalról. Egyrészt a jogszabályok és a jogelmélet felől, másrészt a gyakorlat irányából, utóbbit néhány SZJSZT döntéssel megvilágítva.

A negyedik fejezet az Európai Bíróság és más bíróságok döntését mutatja be. Az UsedSoft pereiben a terjesztés, többszörözés jogának határaival, a SAS v World Programming Ltd. eljárásban pedig többek között a funkcionalitás, az ötlet és a kifejeződési forma kérdéseivel foglalkoztak a bíróságok, az ezekből levonható következtetések azóta is élénken foglalkoztatják a jogászai közösséget.

Az utolsó, ötödik fejezet kettős célú: egyrészt összefoglalja azt, amit ma a szoftver jogi védelméről ma látok, másrészt igyekszem ennek távlatait is felvázolni.

Dolgozatomban a társadalmi, technológiai, gazdasági környezetre csak a legszűkebb mértékben térek ki.

Köszönöm a hazai és külföldi jogászok segítségét, amelyet a dolgozat megírásához közvetve vagy közvetlenül nyújtottak. Külön köszönöm Faludi Gábor segítségét, aki témavezetőként irányított a jogforrások, perek, kommentárok és jogelméleti fogódzók megtalálásában.

A szoftver jogi védelme

A szoftver jogi védelme szinte kezdetektől a szerzői jogi védelem irányába mutatott. Ez nem jelenti azonban azt, hogy viták és átmenetek nélkül alakult ki a hazai, nemzetközi vagy uniós szinten a szoftver szerzői jogi oltalma.

A szoftver szerzői jogon kívüli védelme

Az e jogterületek által nyújtott védelem többnyire elméleti síkon maradt. Bemutatásuk mégis hasznos, mert elhatárolják a szoftver jogi védelmének területeit és saját - szoftverre értelmezett - erényeikkel-gyengeségeikkel mutatnak rá a szoftver szerzői jogi védelem mértjeire.

A titokvédelem¹ a szoftverek jogi oltalmának egyik első felmerült eszköze volt. Cél a szoftver titokban tartása, így minden nem jogosított felhasználó eleve kizárása volt. Az így biztosított védelem azonban nem lehetett hatékony. Egyrészt az ilyen védelem csak a szerződő feleket köti, harmadik személlyel szemben nem biztosít abszolút jogot, másrészt a szoftver több mint know-how vagy ipari titok.

Bár csak elméleti szinten, de felmerült a tisztességtelen verseny elleni védelem lehetősége is, azonban ez sem biztosít abszolút jogot, kizárólag a versenytárs elleni fellépésre alkalmas.

A védjegyjog² a vitákban mint megfontolandó védelmi forma ugyan felvetődött, de nyilvánvaló volt, hogy ez csak a szoftver fejlesztői és a szoftver összekapcsolására alkalmas, de ez a megoldás sem alkalmas a kizárólagos jogok biztosítására.

¹ Dr. Ábrahám Gabriella: Gondolatok a software jogi védelméről, Számítástechnika, 1978/8 14.o,10, 12. o.

² Dr. Faludi Gábor: A szoftver szerzői jogi szabályozása, Infokommunikáció és Jog, 2005/3, Melléklet 3. o.

Egyes álláspontok szerint a szoftver védelmére a sui generis oltalom lenne a legmegfelelőbb. A programot és dokumentációt külön választva csak a dokumentáció állt volna szerzői jogi jogvédelem alatt, a program maga pedig a sui generis oltalmat élvezett volna (kizárva a benne foglalt logika és algoritmusok védelmét). A kötelező lajstromozás és rövid védelmi idő is a javaslatok része volt.

Az ellenvélemények szerint egy ilyen védelmi forma bevezetése nehézkes, mert egyrészt nincsen mögötte védelmi háló, másrészt nem lehetett tudni, hogy mihez kötnék az oltalmat: az újdonsághoz, mint a szabadalmi jogban vagy az egyéni, eredeti jelleghez, mint a szerzői jogban.

A viták során ezen a ponton két elgondolás maradt állva: a szoftver szabadalmi és szerzői jogi védelme. Mielőtt utóbbi részletes elemzésébe kezdenék, egy rövid összefoglaló erejéig térek ki a szabadalomra.

A szoftver szabadalmi védelme

A szoftver, mint szellemi alkotás védelmének visszatérő kérdése, hogy arra a szabadalom alkalmas-e és ha igen, akkor milyen formában. Az egyik álláspont szerint a szoftver technológiai jellege miatt annak védelmére a szabadalom (is) alkalmas - és alkalmazzák is például az USA-ban -, a másik álláspont szerint azonban a szoftver matematikai, számítástudományi alkotás, és ilyen művek védelmére a szerzői jog alkalmas. Érdeemes megjegyezni, hogy a két oltalmi forma egymás mellett is létezhet, ugyanis a szoftver szerzői jogi oltalma nem zárja ki azok szabadalmi védelmét.

Szabadalommal minden új, feltaláló tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható műszaki találmány védhető. A felfedezés önmagában sosem szabadalmaztatható, mert (abban az állapotában még) nem műszaki megoldás. A számítógépi programok szabadalmazása esetén az oltalom a program műszaki jellegű megoldását, annak találmányi gondolatát védi a szabadalomban megadott igénypontok alapján, melyek alapján a szabadalmat lajstromozzák.

Kritikusai szerint a szabadalmi védelem a szoftverfejlesztésben a fejlődés és haladás gátját jelentené, különösen a hatalmas szabadalmi portfóliókkal rendelkező cégekre tekintettel. További ellenérv az újdonságkutatás nehézsége, becslések³ szerint az USA szoftver szabadalmainak jelentős része az újdonság hiányában érvénytelen.

Kitekintés az USA szabadalmi rendszerére

A szerzői jogi oltalommal szemben megfogalmazott kritika az, hogy nem védi az alapul szolgáló gondolatot, a számítógépi programban foglalt üzleti logikát, ha a szoftver funkciója üzleti megoldás. Ennek ellenszerét a szabadalmi rendszerben gondolták megtalálni, és a szoftver-szabadalmak számának alakulása alapján úgy tűnik, bizalmuk töretlen: 2005-ben közel 16.000 szabadalmat jegyeztettek⁴ be csak az USA-ban. A szoftver szabadalmi rendszerben való ilyen jellegű kezelését folyamatosan pro- és kontra kritikák⁵ érik.

Annak elemzése, hogy a szabadalmi rendszer alkalmas-e és ha igen hogyan a szoftver párhuzamos oltalmára, meghaladja a dolgozat kereteit és témáját. Ehhez kapcsolódóan csak egy, a NewLegalReviews-ben megjelent⁶, Greg Aharonian gondolatot osztanék meg, amelyben a szabadalmi rendszerük gyengeségeit elemzi, majd ezekből a hiányosságokból azonban nem annak megszüntetésének szükségességét vonja le, hanem

"ehelyett összpontosítsuk figyelmünket a monopóliumok kialakulása ellen, amely számolatlanul önti az érvénytelen szabadalmakat a rendszerbe, valamint növeljük a szabadalmi hivatalok kivizsgálási hatékonyságát [értsd: az újdonság követelményének betartatását]. Ne a tüneteket, a betegséget kezeljük."

³ NewLegalReview: Is the US patent system too restrictive?, Greg Aharonian becslése
http://www.cpaglobal.com/newlegalreview/5521/is_the_us_patent_system_too_re

⁴ Growth of software patents in US, http://en.wikipedia.org/wiki/Software_patent#United_States

⁵ Is the US patent system too restrictive?,
http://www.cpaglobal.com/newlegalreview/5521/is_the_us_patent_system_too_re

⁶ http://www.cpaglobal.com/newlegalreview/5521/is_the_us_patent_system_too_re

Hasonló kezdeményezés a kontinensen is történt - sikertelenül. Európában a szoftver szabadalmakkal szembeni ellenérzések nagy része vélhetően a "szabadalom" kifejezésből adódó félreértésnek és az szabadalmi gyakorlat liberalizációja miatt előforduló visszasságoknak szólnak (talán elég csak az 1998-ban az Európai Szabadalmi Hivatal által közzétett⁷ ablakkezelő⁸ szabadalomra utalni). Az ezt a helyzetet kezelni kívánó Európai Szabadalmi Egyezmény kálváriájára és a szabadalmi jogi oltalomban rejlő lehetőségekre az uniós jogi háttér vizsgálatakor külön is kitérek.

A ma hatályos hazai és közösségi szabályozás alapján szabadalmi oltalomban a számítógépi program kizárólag abban az esetben részesülhet, ha szorosan hardverhez, műszaki megoldáshoz - lényegében alkotóelemként - kapcsolódik, vagy a számítógép működtetését meghaladó műszaki feladatot old meg (pl. mérési, vagy emberorvoslási diagnosztikai módszer).

Szerzői jog

Idővel mind a hazai⁹, mind a nemzetközi jogban egyre kikristályosodottabban jelent meg a szerzői jog, mint a szoftver oltalmát biztosító jogterület. Ennek a védelemnek mutatom be először az általános jellemzőit, majd a szoftverre mint sajátos alkotásra vonatkozó sajátosságait. Az nemzetközileg általános elveknek és a nagyban harmonizált jogterületre tekintettel ezt a bemutatást a hazai szabályozásra alapozva teszem meg.

⁷ A bejegyzés még az Európai Bizottság irányelv-javaslatának elutasítása előtt történt.

⁸ EP 0548645, <http://www.google.com/patents/EP0548645B1?cl=en&dq=0548645&hl=hu&sa=X&ei=xRQCUqTmHljL4ATanIDgCQ&ved=0CDcQ6AEwAA>

⁹ A magyar bíróságok az elsők között, a Fővárosi Bíróság például 1972-ben már megállapította, hogy a szoftver állhat szerzői jogi védelem alatt.

A szerzői művek védelméről általában

Jogszályi háttér

A szellemi alkotások védelmére a polgári jog keretein belül kerül sor. A szellemi alkotások nagy jogterületén belül a szerzői jogról külön törvény, a 1999. évi LXXVI. (Szt.) kódex rendelkezik. E törvény korszerű, modern és a közösségi joggal harmonizált jogszály. A szerzői jog erejét növeli, hogy nemzetközi és közösségi egyezmények is szabályozzák azt és biztosítják érvényesülését (például a Berni Uniós Egyezmény, TRIPS, WIPO, EU Szoftver Irányelv stb.).

A szerzői mű fogalma és fajtái¹⁰

A szerzői jogviszony tárgyára az szerzői jogi törvényünk (Szt.) nem ad meghatározást, hanem oltalomban rendeli részesíteni az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotását, és a konkrét alkotásokra egy példálódzó felsorolást ad csupán. Ilyen például az irodalmi mű, a filmalkotás, a fotóművészeti alkotás, a nyilvános beszéd és a számítógépi programalkotás a hozzá tartozó dokumentációval bármely formában rögzítve. A jogalkotó szándéka szerint a szerzői mű tartalmát a joggyakorlat és a jogelmélet alakítja ki, reagálva a társadalmi elvárásokra.

Az oltalom elérése érdekében a műnek két fő szempontnak kell megfelelnie. Egyrészt valódi alkotásnak kell lennie, nem másoltnak, alkotói játékeret betöltő, egyéni-eredeti szellemi tevékenység eredményének. A mű létrejöttének területe is megszabott, irodalmi, tudományos vagy a művészeti alkotás lehet, kiemelve, hogy a jogi szabályozásnak nem feladata a szakmai, esztétikai, minőségi értékelés. Másrészt a műtől elvárt annak sajátos, egyéni eredeti jellege. Eszerint az alkotásnál nem a teljesen, objektíven értett újdonság az elvárt, hanem a

¹⁰ Lontai Endre - Faludi Gábor - Gyertyánfy Péter - Vékás Gusztáv: Szerzői jog és iparjogvédelem, 2012, 42. o.

szubjektív vagyis a szerzőtől származtatott alkotás eredetisége-egyéniisége a kívánatos. A szolgai másolás nem elfogadható¹¹.

Szerző és felhasználó

A szerzői alanyi jog jogosultja az alkotó, a szerző. Azt Sztj. 4. § (1) kimondja, hogy "a szerzői jog azt illeti, aki a művet megalkotta (szerző)". Szerző kizárólag természetes személy vagy több természetes személy lehet, utóbbi esetben szerzőtársakról és az általuk alkotott közös műről beszélünk. Ennek egyik fajtája, amikor a létrehozott műben a több szerző műve egységesül, szétválaszthatatlanul. Ez a nem egyszemélyes szoftverfejlesztés egyik jellemző esete.

A szerzői jogi védelem abszolút szerkezetű jogviszony, jogosultja a szerző, mindenki más pedig kötelezett lehet. Létrejöttéhez nincsen szükség hatósági aktusra, a védelem már magának - a fent említett kritériumoknak megfelelő - műnek a megalkotásával létrejön.

A szerző személyhez fűződő jogosultságai, vagyis az alkotás nyilvánosságra való hozása, a szerző nevének fel (nem) tüntetésének joga, a mű egyéni-eredeti jellegének megőrzése és az alkotó és a mű közötti személyes kapcsolat megőrzése.

A szerzőt alkotásának felhasználására kizárólagos rendelkezési jog illeti meg (ez magába foglalja a terjesztés, a többszörözés, a nyilvános előadás, a mű nyilvánosságához közvetítésének és az átdolgozás jogát). A szerző másik kizárólagos joga az, hogy minden egyes felhasználást más személyeknek engedélyezzen.

A jogviszony másik alanya a felhasználó. A felhasználó az aki a művet felhasználja, vagyis a művet vagy annak egy részét valamilyen módon érzékelhetővé teszi. Például egy aukciós ház a képek kiállításával felhasználóvá válik, és nem az, aki az ott kiállított képeket megtekinti.

¹¹ Utóbbira találunk példát az EasyJet v. Navitaire ügyben ([2004] EWHC 1725 (Ch)) amelyben a High Court kimondta (309-313.), hogy amennyiben egy számítógépi program grafikus felületén levő grafikai elemek szolgai másolás eredményei, akkor az szerzői jog megsértését okozza. Azonban ez csak azokra az esetekre igaz, amelyekben az egyezőség nem funkcióból vagy a szakmai standardokból (például egy menüsáv, eszköztár elhelyezése) adódik.

Mint látni fogjuk, ebben hozott újdonságot a szoftver, mely esetében a felhasználás és az érzékelés állapota egybeesik.

Felhasználási szerződés

A szerzői műveket tipikusan felhasználási szerződések keretében használják fel. Léteznek ettől eltérő felhasználási módok is, mint például a szabad felhasználás vagy a munkaviszony keretében alkotott mű, az általános jogcímet azonban a felhasználó szerződések biztosítják a felhasználók számára.

E szerződések sui generis szerződéstípust alkotnak. A felhasználási szerződések¹² olyan szerződések, amely alapján a szerző vagy jogutódja díjazás ellenében védett szerzői mű érzékelhetővé tételére vonatkozó jogi felhatalmazást ad, illetve jövőben létrehozandó művek esetében a mű(vek) rendelkezésre bocsátását is vállalja.

Miben más a szoftver, mint a "hagyományos" szerzői mű?

Elfogadottnak tekinthető az az állítás, mely szerint a technológiai fejlődés a szerzői jog egyik nagy katalizátora. Az első robbanást a XV. századi könyvnyomtatás, a másodikat a XX. századi analóg másolás, a harmadikat pedig a digitális forradalom hozta el¹³. Kijelenthető, hogy a fejlődés minden egyes lépcsőjében exponenciálisan több felhasználóhoz és addig ismeretlen módon jutottak el a művek, ezzel új és új kihívások elé állítva a szabályozást.

E ponton részletes definíció helyett a jellemzés felől indulok el. Jelen pillanatban még elfogadva azt a meghatározási mélységet, hogy a szoftver a számítógépi program és a hozzá tartozó dokumentáció összessége, feltehető a kérdés: miben is más a szoftver mint más szerzői művek, pontosabban milyen új, a jog által is kezelendő helyzetet teremt a szoftver léte már maga?

¹² Lontai Endre - Faludi Gábor - Gyertyánfy Péter - Vékás Gusztás: Szerzői jog és iparjogvédelem, 2012, 154. o.

¹³ http://mtmi.hu/dokumentum/341/Mediaarteklannc_szerzoi_jogi_vonatkozasai.pdf

A most következő néhány jellemző felsorolása azt szándékozik alátámasztani, hogy a szoftver tömeges megjelenése új kihívások elé állította a szerzői jogi elméletet és gyakorlatot egyaránt, a későbbi fejezetek pedig az jog erre adott válaszait mutatják be.

Esz­tétikum és funkcionális

A szoftver funkcionális mű, valamely feladat elvégzésére, segítésére jött létre, ellentétben a szerzői jog által általában védett esztétikai alkotásokkal szemben. Amikor a felhasználó a művet érzékeli, akkor nem annak esztétikája az elsődleges, hanem a szoftverben elérhető funkcionális. Ellentétben a többi "passzív" alkotással (például egy festményel) a szoftver kifejlesztésének és megszerzésének kifejezett célja, hogy valamely feladat ellátására alkalmas legyen.

Felhasználási pólusok megváltozása

A szoftver a korábban hárompólusú felhasználást kétpólusúvá tette¹⁴. Ez a hagyományos esetben háromfázisú (amikor a festő a képet megfesti, a galéria azt kiállítja - felhasználja - és a közönség megtekinti) eseménysort két fázisúvá alakítja: a számítógépi program a felhasználó saját maga futtatja (többszörözi) és érzékeli, annak érzékelése és a felhasználás egy mozzanatban történik meg. A szoftver létének és értelmének lényegi mozzanata ez.

Átruházás, terjesztés

Egy digitálisan létező és dollár milliárdos költségvetést igénylő műpéldány szinte elenyésző költséggel másolható, a másolás ténye sok esetben kideríthetetlen, digitálisan rögzített művek ezrei, tízezrei hordozhatóak egyetlen miniatűr tárolóeszközön vagy terjeszthetőek az interneten.

14 Faludi Gábor - A szoftver szerzői jogi szabályozása, Infokommunikáció és Jog, 2005/3, 2. o.

A szerzők érdekeiket szoftver esetén két módon tudják védeni: hatásos műszaki intézkedéssel (például aktiváló kulccsal vagy online futtatással) és a megfelelően megírt felhasználási szerződéssel. Ez utóbbit tette kevésbé hatékonyá az Európai Bíróság döntése, melyre a későbbiekben még részletesen kitérek.

Műként való elismerés mércéje

Szoftver esetén sincsen szigorúbb elvárás a minőségre és az egyediségre, mint más művek esetén. Sőt, a szoftver alacsony, gyakorlatias mércéje kihatott a többi műre is. Ez az egyediség azonban kizárólag a számítógépi program kifejeződéseire megkövetelt (például forráskód), a funkcionalitásra nem. Így két, lényegében teljesen azonos funkcionalitású számítógépi program mindegyike szerzői jogi oltalomban részesül, ha azok szerzőik saját szellemi alkotásai.

Átdolgozás, visszafejtés

Míg egy képzőművészeti alkotás átdolgozása viszonylag erőforrás igényes feladat, mindez egy szoftver esetén - különösen, de nem kizárólag ha annak forráskódja rendelkezésre áll - szakértő számára egyszerű és akár automatizálható is lehet.

Tekintettel arra, hogy lényegileg azonos algoritmusokat, üzleti logikát megvalósíthat két teljesen különböző forráskód két különböző programnyelven is, és mert az elvek, ötletek, algoritmusok nem képezik szerzői jogi védelem tárgyát, ezért a forrás- vagy tárgykód identikus átalakításával¹⁵ oltalomra alkalmassá tehető (mintha az átdolgozó egyedi-eredeti szellemei alkotása lenne) az előállított új tárgykód.

¹⁵ Visszafejtés (dekompiláció) elleni technológiai védelemre használják az ún. obfuscator eszközöket, ekkor a szerző a saját tárgykódját alakítja át ember számára szándékoltan nehezen olvashatóvá visszaalakítható kóddá. A módszer más által írt kód "felismerhetlenné" tételére is alkalmas. A jog magát a visszafejtést szigorú keretek közötti engedi csak meg a számítógépi program amúgy jogszerű megszerzőjének. Amit megenged, az azonban biztosítani kell: e jog gyakorlása nem üresíthető ki például olyan technológiák alkalmazásával, amelyekkel a visszafejtés már csak elméletileg lehetséges.

Felhasználási szerződések

A szoftverek az interneten hatékonyan és gyorsan juthatnak el a felhasználókhöz, azonnal letölthető (nyilvánossághoz közvetített) és kipróbálható szoftverek milliói találhatóak meg rajta. Ezzel azonban a felhasználási szerződés írásbeli megkötésének mozzanata az esetek nagy többségéből el is tűnt, mely esetet és annak nem kívánt jogkövetkezményeit a jognak kezelnie kellett.

A következő fejezetekben a jogszabályi környezetben és a hazai, uniós és a nemzetközi jogelméleten és joggyakorlaton keresztül arra keresem a választ, hogy ezekre a változásokra a szerzői jog hogyan reagált, és ezek milyen további következményekhez vezetethetnek.

A szoftver szerzői jogi védelme

A szoftver fogalmának meghatározása

Tömören azt is mondhatnák: a számítógépi program és annak dokumentációja együtt a szoftver.

Lontai Endre meghatározása¹⁶ szerint a "számítógépi programok alatt általában olyan megállapítások és utasítások sorozatát értik, amelyeknek gépbeli közvetett (ez az ún. forráskód) vagy közvetlen (ez az emberi szemmel nem érzékelhető bináris, tárgyi kód) felhasználása a számítógépben meghatározott eredményre vezet". A védelem azonban nem kizárólag a számítógépi programra, hanem az ahhoz tartozó dokumentációkra is kiterjed, készüljenek azok a számítógépi program alkotásának bármely szakaszában.

A későbbiekben ismertetek további, irányelvekbe foglalt meghatározásokat is, előljáróban azonban elmondható: egzakt és egységes definíciókkal ezek a jogforrások sem szolgálnak. A joggyakorlatból mindenesetre úgy tűnik, hogy az ebből fakadó definíció-deficitet a hatóságok és a bíróságok képesek kezelni.

A nemzetközi, közösségi védelem indokai

A szoftver nemzetközi védelmét a nemzeti joguktól eltérő jogterületen oltalmat kereső szerzők érdekei indokolták. Ha a szerzők oltalmát nem biztosítanák nemzetközi egyezményekben, akkor a szerzők nem bízhatnának egységes védőhálóban, hanem a különböző nemzeti jogok és kollíziós normák esetlegességével kéne számolniuk.

¹⁶ Dr. Lontai Endre: Szellemi alkotások joga, ELTE, 1998

A szoftver közösségi védelmét az Európai Unió versenyképességi, gazdasági céljainak elérésének segítése indokolta. A belső piac minél hatékonyabb működése egyrészt, a nemzetközi szereplőkkel (például USA, Japán) való együttműködés és verseny másrészt szükségessé tették a belső szabályozás kialakítását.

Nemzetközi jog

Berni Uniós Egyezmény

A Berni Uniós Egyezmény (BUE) volt az a stabil alap, amelyre későbbi nemzetközi egyezmények épültek. Bár az egyezményben a szoftver nem szerepel a védendő művek példálódzó felsorolásában, azonban a nemzeti jogok a szoftvert irodalmi műként kezelték és így annak nemzetközi védelmében a BUE-ra hivatkozhattak.

WIPO Szerzői Jogi Szerződés¹⁷

A WIPO szakértői szervezete által kidolgozott szerződés 4. cikke kimondja, hogy a számítógépi programok a BUE 2. cikkének értelmében irodalmi műként részesülnek védelemben. Kimondja továbbá, hogy

"a védelem kiterjed a számítógépi programokra, függetlenül attól, hogy milyen módon vagy formában kerülnek kifejezésre".

Ezzel a szoftver kimondva is - igazodva a bírói gyakorlathoz - a szerzői jog oltalma alá került.

17 http://www.complex.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0400049.TV

TRIPS Egyezmény¹⁸

Ebben az egyezményben tovább mélyült a nemzetközi jogharmonizáció, és annak 10. cikkének 1. pontja rögzítette, hogy a számítógépi programok mind tárgykód, mind forráskód formájában a Berni Konvenció szerinti irodalmi művekként védettek.

Közösségi jog

A szoftverre vonatkozó hazai és közösségi jogot több jogforrás is meghatározza. Ezek közül két irányelvet emelek ki, melyek az Európai Bíróság elmúlt néhány éves tevékenységének tükrében nem csak a jelenre, hanem a jövőre nézve is nagy hatással bírhatnak. Továbbá ismertetem az Európai Szabadalmi Egyezmény körüli vitákat és az irányelv-tervezet szoftvert érintő, meg nem valósult elgondolásait.

91/250/EGK irányelv¹⁹

A Közösség a 80-as évek végére szembesült a ténnyel, hogy a szoftverpiac domináns szereplői szinte kivétel nélkül amerikai nagyvállalatok. A nemzeti jogok eközben csak számottevő különbségekkel védték a számítógépi programokat és az Unió tartott tőle, hogy ez a különbség a jövőben csak nőni fog. A versenyképesség és a nemzeti, közösségi gazdasági érdekek egységes jogi alapot kívántak létrehozni. Az irányelv ennek érdekében a BUE-t 1. cikkének (1) bekezdésében kiterjesztette a szoftverre is, mint a számítógépi programra és annak dokumentációjára.

A számítógépi programmal, mint alkotással kapcsolatban a mércét egészen alacsonyra helyezte az irányelv: az egyetlen elvárás, hogy a szerzői saját szellemi alkotása legyen, semmilyen más (például esztétikai) szempont nem vehető figyelembe.

¹⁸ <http://www.hamisitasellen.hu/hu/a-szellemi-tulajdon-kereskedelemmel-osszefuggo-kerdeseit-szabalyozo-egyezmeny-trips-megallapodas>

¹⁹ http://www.szttnh.gov.hu/jogforras/1991_250_Iranyelv_HU.pdf

2001/29 irányelv - InfoSoc irányelv²⁰

A szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról és korábbi jogforrások egységesítéséről szóló irányelv. Cél szintén a belső piaci torzulások csökkentése és a négy belső piaci szabadság érvényesülésének elősegítése volt.

Az irányelv a szoftver szempontjából lényeges kérdésekkel foglalkozik, úgymint a kizárólagos jogok (többszörözés, terjesztés, lehívásra hozzáférhetővé tétele, szabad felhasználások) és a jogkimerülés kérdésével is. Az irányelv kimondja, hogy a jogkimerülés nem merül fel sem a szolgáltatások, sem az online szolgáltatások esetén.

Az irányelv 1. cikke (2) bekezdésének a) pontja szerint

„[az irányelv] nem érinti és semmilyen módon nem befolyásolja [...] a számítógépi programok jogi védelmével [...] kapcsolatos hatályos közösségi rendelkezéseket”.

Egy ilyen nagy hatású hatályos közösségi rendelkezés a Szoftver Irányelv.

2009/24 irányelv - Szoftver Irányelv²¹

Az irányelv egységes keretbe kívánja foglalni a számítógépi programok jogi védelmét és felváltja a korábbi, 1991-es irányelvet. Az irányelv továbbra is a nemzeti jogok közötti különbségek megszüntetését és további különbségek kialakulásának megakadályozását tűzte ki célul.

Az irányelv a számítógépi programokat a BUE szerinti irodalmi műként részesíti szerzői jogi védelemben. Az oltalmat a programok valamennyi kifejeződési formájára (és

²⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0029:HU:HTML>

²¹ http://www.sztvh.gov.hu/jogforras/Szoftver_iranyelv_HU.pdf

dokumentációjukra) elismeri és ismételten rögzíti, hogy kizárólag az eredeti-egyedi jelleg számít és nem annak minőségi vagy esztétikai sajátosságai.

A program szerzőjeként²² az azt megalkotó természetes személyt vagy azok csoportját határozza meg, illetve - ha az a nemzeti jog szerint lehetséges - a jogosultnak minősülő jogi személyt. E védelem minden személyt megillet, aki vagy amely az irodalmi művekre irányadó nemzeti szerzői jogi szabályok szerint jogosult.

Engedélyhez kötött cselekményként²³ - és erre a SAS v WPL ügy kapcsán még részletesen kitérek - a jogosult kizárólagos jogai magukba foglalják számítógépi program többszörözését, módosítását (átdolgozás, feldolgozás, lefordítás) illetve annak terjesztését (beleértve a bérbeadást is). Az utóbbi két cselekményhez nem szükséges azonban a jogosult engedélye, ha azokra az amúgy jogszerűen megszerző személynek azért van szüksége, hogy a számítógépi programot rendeltetésszerűen használja vagy hibáit kijavítsa. Nem zárható ki továbbá a biztonsági másolat készítése sem, és a jogszerű megszerző jogosult a számítógépi programot megfigyelni, tanulmányozni az elemeinek alapját képező ötletek, algoritmusok megismerése céljából.

Az irányelv külön foglalkozik a visszafejtés²⁴ kérdésével. A kód visszafejtésének kérdése azért érzékeny kérdés a számítógépi programmal kapcsolatban, mert "mezteleenné" teszi azt: a tárgykód megfelelő eszközökkel forráskóddá alakítható, bizonyos - ráadásul többnyire a valóságban fennálló - feltételek fennállta esetén az így nyert forráskód pedig kiválóan olvasható, átdolgozható, algoritmusai és mögöttes elgondolásai megismerhetők, és mint "saját" kód újra tárgykóddá fordítható.

22 2. cikk

23 4. cikk

24 6. cikk

Európai Szabadalmi Egyezmény

Ez az irányelv-tervezet stádiumon nem, de annál több lehetséges változaton²⁵ túljutott tervezet sok vita, tiltakozás és értekezés forrása volt hosszú éveken keresztül. A 2002-ben beterjesztett irányelv-javaslat fő céljai a következők voltak:

- ellentétben az egyik elterjedtebb vélekedéssel, az irányelv-javaslat célja nem az USA szabadalmi hivatalának liberális gyakorlatát kívánta a Európai Szabadalmi Hivatal számára követendővé tenni, hanem ellenkezőleg, annak joggyakorlatának "fellazulását" megakadályozni,
- a közösség érdekében az innováció és a fejlődés elősegítése, így az európai informatikai cégek versenyképességének növelése,
- a nemzeti jogokban létező különbségek megszüntetésével és további különbségek kialakulásának megakadályozásával az egységes belső piac további erősítése.

Az irányelv-javaslat szerint egy számítógépi program akkor lehet szabadalmaztatható, ha a korábban már írt szabadalmaztathatósági feltételek mellett műszaki hozzájárulást²⁶ is tartalmaz. A számítógéphez (vagy általánosabban fogalmazva, valamilyen digitális, esetlegesen analóg jelfeldolgozó eszközhöz) köthető programok esetén azonban joggal vetődhet fel a kétely, hogy miként húzható meg a határvonal hardver és a szoftver között és hogyan biztosítható, hogy a számítógépi program oltalma ne terjeszkedjen túl a kívánatoson arra hivatkozva, hogy a program ilyen eszköz használatához kötött. A tervezet ezért kimondja, hogy

²⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005AG0020:HU:NOT>

²⁶ 2. cikk b) pont szerint "műszaki hozzájárulás" a technika állásához való hozzájárulás a technika egyik területén, ami új és a szakember számára nem nyilvánvaló.

"egy számítógéppel megvalósított találmány nem tekinthető műszaki hozzájárulást tartalmazónak pusztán azon az alapon, hogy számítógép, számítógépes hálózat vagy más programozható berendezés használatával jár."²⁷

Ez az elvárás megerősítette volna azt, amit amúgy a nemzeti jogok is rögzítenek, hogy számítógépi programot önmagában továbbra sem lehetséges szabadalmaztatni. Az irányelv-javaslat kizárta továbbá az algoritmus, üzleti módszer és egyéb elvek szabadalmaztathatóságát is, mivel ezek a technikai aktuális állásához nem adnának hozzá újdonstágot.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy bár a javaslat "szoftverszabadalmi" egyezményként híresült el, pont a műszaki hatások nélküli számítógépi programok és az azokban elvek, algoritmusok, módszerek szabadalmaztathatóságának kizárását célozta. A tervezet azonban a tagállamok és az EP ellenállása miatt sosem vált elfogadott irányelvvé.

27 4. cikk (2) bekezdés

Szoftver szerzői jogi védelme Magyarországon

Szerzői jogi törvényünk kifejezetten nem sorolja a szoftvert az irodalmi művek közé, ezért ellentétben a BUE, TRIPS és a Szoftver Irányelv megközelítésével az Sztj. irodalmi művekre vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak a szoftverre.

A szoftver önálló műfaj rá vonatkozó különös szabályokkal, a fogalmat magát a törvény azonban nem tartalmazza, ebben több, korábban már ismertetett nemzetközi és közösségi jogforrás és a jogelmélet is segítségünkre van²⁸.

Szoftver, mint alkotás

A szoftver alkotásként akkor védett szerzői jogi törvényünk szerint, ha az a szerzője saját szellemi tevékenységéből fakadó, eredeti-egyéni jelleggel bír. A joggyakorlat ezt a szintet viszonylag alacsonyan húzta meg, mint ez az ismertetett jogesetekből is kiviláglik. Mindez nem hazai sajátosság, a SAS v WPL ügyben a főtanácsnok indítványában véleményem szerint olyan, magasabb mérce felállítására utalt²⁹, amely megközelítés azonban sem az Európai Bíróság, sem a High Court bírái számára nem tűnt szükségesnek és megmaradtak az amúgy hazai joggyakorlatból is ismert alacsonyabb korlátnál.

Vagyoni jogok

Ellentétben a személyhez fűződő jogokkal, a vagyoni jogok rendelkezéseit már az általánostól eltérően kell értelmezni a szoftver esetén.

Bár főszabályként az Sztj. vagyoni jogokról szóló rendelkezései³⁰ érvényesülnek, vagyis a vagyoni jogok főszabály szerint nem ruházhatóak át, másképpen sem szállhatnak át és

²⁸ A szerzői jogi törvény magyarázata (szerk.: Gyertyánfy Péter), Complex, 2006, 301.-318. o.

²⁹ Yves Bot főtanácsnok indítványa, C-406/10, 55. bekezdés

³⁰ Sztj. 9. § (1)-(6)

azokról lemondani sem lehet. Ez alól kivételt jelent e jogok öröklése, róluk halál esetén rendelkezni lehet és az azokat így megszerző személyek azokról egymás javára is rendelkezhetnek. A vagyoni jogok továbbá a törvényben rögzített esetekben és feltételekkel átruházhatóak illetve átszállnak. A jogszerző ellenkező szerződési kikötés hiányában e jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.

Bizonyos jogok a szoftver esetén különösen hangsúlyosak, úgy mint a többszörözés, a terjesztés, a nyilvánossághoz közvetítés (különösen lehívás, letöltés útján), átdolgozás.

A szoftverre vonatkozó szabályozás (részint a Szoftver Irányelv korábban már említett és a későbbiekben egy-egy ügyel kapcsolatban részletesen elemzett elvárásaihoz is igazodva) az alapul fekvő általános résztől az alábbiakban tér el³¹:

- a szoftverfejlesztés sajátosságai miatt a vagyoni jogok átruházhatóak,
- amennyiben a szerző (a szoftverfejlesztő) munkaviszonyból folyó kötelezettség (nem elég kizárólag a munkaviszony megléte) teljesítése során készítette a szoftvert, akkor a szerző ezért külön díjazásra igényt nem tarthat,
- a szerző kizárólagos jogait a többszörözés, átdolgozás, feldolgozás, fordítás és a szoftver bármely módosítása tekintetében annyiban korlátozza a törvény, amely mértékben a jogszerűen megszerző személynek ezekhez a rendeltetésszerű használathoz szüksége van,
- terjesztés esetén az általános szabályok érvényesülnek, ám az Európai Bíróság Oracle v UsedSoft ügyben hozott ítélete értelmében a jogkimerülés más alkotásokhoz képest tágabban értelmezendő. A bíróság álláspontjáról és a következményekről az "Használt-szoftver piac - Oracle v UsedSoft" fejezetben írok részletesen,
- átdolgozás, vagyis az eredeti számítógépi program forráskódjának más programnyelven való újraírása esetén az így alkotott szoftver is oltalom alatt áll, feltéve, hogy rendelkezik egyéni-eredeti jelleggel³²,
- biztonsági másolat készítésének lehetősége nem zárható ki a felhasználási szerződésben, ha arra a felhasználás érdekében szükség van,

31 Sztj. 58. § - 60. §

32 Ez nem magától értetődő, lásd a moszkvai olimpiára szállított eredménykijelző szoftverének esetét 1984-ből.

- bevezeti a jogszerű visszafejtés lehetőségét, e lehetőséget a "Dekompiláció" fejezetben részletesen ismertetem.

Felhasználási szerződés

Mint minden mű esetén, főszabály szerint szoftver esetén is írásba foglalt felhasználási szerződés alapján ad engedélyt a szerző művének felhasználására, a felhasználó pedig ennek ellentételezéseként köteles díjat fizetni. A szerződés tartalma a felek szabad akaratára van bízva, kivéve ahol a törvény nem engedi az eltérést. Ugyancsak igaz szoftverre az a szabály, hogy amennyiben a szerződés tartalma nem állapítható meg egyértelműen, akkor a szerzőnek kedvezőbb értelmezést kell vélelmezni.

Főszabály szerint a felhasználási szerződés közvetlen tárgya a felhasználási jogosultság, a közvetett tárgya pedig maga a szoftver. Fennállhat olyan helyzet, hogy valaki csak a hordozót magát szerzi meg: ez azonban felhasználási jogosultságot önmagában nem keletkeztet, a szoftver jogszerű felhasználójának érvényes jogcímmel kell erre is rendelkeznie.

A szoftver - pontosabban a szoftverértékesítés - sajátossága, hogy ma már letöltés során jut el a szoftverek túlnyomó³³ része a felhasználókhoz, akik a meghatározott díj megfizetése után el is kezdik annak használatát. A weben keresztül kötött ügylet sajátossága, hogy hiányzik a szerződés írásba foglalásának mozzanata.

Mint látható, a szerzői jogi törvény szerint főszabály szerint a felhasználási szerződést írásba kell foglalni³⁴. Szoftver esetén az törvény által biztosított³⁵ két kivétel nyújt segítséget. Egyrészt

³³ A későbbiekben sorra kerülő Oracle v UsedSoft ügyben a periratokból kiderül, hogy már az eljárás kezdetén is 85% volt a letöltések aránya a terjesztésen belül.

³⁴ Sztj. 45. § (1)

³⁵ Sztj. 45. § (3)

"ha a 26. § (8) bekezdésében szabályozott módon történő nyilvánossághoz közvetítést maga a szerző gyakorolja, a felhasználási szerződést írásba foglaltnak kell tekinteni, ha a műre a szerző elektronikus úton kötött és rögzített szerződéssel enged további felhasználást."

Amennyiben tehát a szerző kínálja letöltésre szoftverét, akkor a szerződést írásba foglaltnak kell tekinteni ha a felhasználó a licenciát elektronikus úton megismerhette, elfogadta (például egy "Igen, elfogadom" gomb megnyomásával) és ez a mozzanat rögzítésre is került (például adatbázisban).

Az Szjt. a kimondja³⁶ továbbá, hogy

"nem kötelező a szoftver felhasználására vonatkozó szerződés írásba foglalása a szoftver műpéldányának a kereskedelmi forgalomban történő megszerzése esetén."

Vagyis ún. dobozos termék bolti, vagy interneten keresztül vásárlása esetén nem fűződik a semmisség jogkövetkezménye az alaktság megsértéséhez.

Felhasználási szerződés típusok³⁷

Az Szjt. biztosítja a művekre vonatkozó általános és különös szabályozást, ennek finomhangolását, a szerző és a felhasználó közötti pontos szabályozásra azonban már a többi mű esetén is ismert felhasználási (licencia) szerződés használatos. A "mit tehet és mit nem" kérdése az esetek döntő részében ebben a kontraktusban dől el. Ezek a kérdések az idők folyamán az igények és a jog belső szabályrendszerei okán több, tipizálható szerződésfajtában kristályosodtak ki.

A téma a dolgozat keretein belül csak röviden mutatható be és a szakirodalomban több kiváló mű is foglalkozott már a témával. A felhasználási szerződés kérdésköre azonban annyira

³⁶ Szjt. 60. § (5)

³⁷ Telek Eszter: A szoftver felhasználási szerződések elmélete és gyakorlata, avagy a végfelhasználók és a szoftvergyártók háborúja, Infokommunikáció és Jog, 2008/27, 206-213. o.

szorosan kötődik a szoftver jogi védelméhez, hogy bemutatását - legalább néhány releváns nézőpontból - fontosnak tartom.

Főbb típusok³⁸

Egyedileg megtárgyalt szerződések

Egyedi szerződések megkötésére két esetben kerül többnyire sor: egyrészt a jövőben elkészítendő szoftverekre vonatkozóan, amelyekben nem kizárólag a felhasználási feltételekről hanem a fejlesztés menetéről, az átadási határidőkről és elvárásokról is döntenek. Ebből a szempontból ez a típus a vállalkozási, megbízási szerződések egyes jellemzőit is tartalmazza.

Másrészt már létező szoftverre is köthetnek a felek hasznosítási szerződést. Ezek többnyire valamilyen már létező, de egyedi felhasználói elvárások (például üzleti folyamatok) szerint történő testreszabást igénylő szoftverekről szólnak.

Egyedileg nem tárgyalt szerződések

A szoftverek tömegessé válásával a szerződések nagy része szabványszerződéssé alakult, és nem közös megegyezéssel jönnek létre. Ma ezek a szerződések adják a felhasználási szerződések jelentős többségét³⁹.

OEM licenciák

E típusú licenciák sajátossága, hogy főként - de nem kizárólagosan - a számítógép alapvető működését biztosító, az annak használatához szükséges operációs rendszerek tipikus

³⁸ Telek Eszter: A szoftver felhasználási szerződések elmélete és gyakorlata, avagy a végfelhasználók és a szoftvergyártók háborúja, Infokommunikáció és Jog, 2008/27, 208-209. o., "Tipikus szoftver felhasználási szerződések" fejezet

³⁹ Gondoljunk csak a Windows, Office vagy egyéb operációs rendszerek, alkalmazások licenciáira és azok forgalomba került mennyiségére. Ehhez képest az egyedi fejlesztések száma - arányaiban - csekély.

szervódésfajtája lett. A modell lényege az árukapcsolás: a hardver megszerzője a szoftvert a "dobozos" változatnál alacsonyabb díjért kapja meg.

Dobozos szoftverek felhasználási szerződése

Mint korábban láttuk, a szerződés írásba foglalása a fizikailag létező dobozos szoftverek esetén és a szükséges mozzanat (pl. doboz felnyitása, jó esetben az erre való felhívás dobozon történt elhelyezésével együtt) megoldott volt, azonban az Internet terjedésével a műpéldány azonban eltűnt. Mint láttuk, ezt a helyzetet kezeli az Szjt. 60. § (5) bekezdése.

Mennyiségi licencek

A szoftvergyártók nagy felhasználói bázissal rendelkező ügyfelek megtartása érdekében mennyiségi licenceket (ún. volumen licence) ajánlanak fel, amelyben meghatározott rendelési szintektől teszik függővé az elvárt díjazást. Ez általában egy keretszerződésből, és a későbbi megrendelésekből áll, így jut hozzá a felhasználó a felhasználói jogosultságokhoz.

E szerződéstípus egyensúlyát borította fel a később tárgyalandó Oracle v Sas ügy, amely eredőjeként a szoftvergyártók kénytelenek újragondolni a konstrukció életképességét.

"Vegyes" felhasználási szerződések

A vegyes szerződések, pontosabban a felhasználási szerződések keveredése egyáltalán nem ritkaság a szoftverek világában. Ezek lehetnek a fejlesztések során a különböző komponensek licenciáiból előálló felhasználási szerződések, vagy külső szolgáltatók igénybevétele (hosting, outsourcing) során létrejött kontraktusok.

A szabad szoftver mozgalom hatása

A licencia típusok ismertetésekor a szabad szoftver mozgalom egyre erőteljesebb hatása sem hagyható ki. A GNU GPL licenc⁴⁰ által beindított licenc-forradalom az évtizedek alatt sok egyéb licenc-típust termelt ki: csak az (így-úgy) szabad szoftverek létét biztosító és elterjedt licenciák száma több, mint 40⁴¹. Ezen licenciák közül több (például BSD, MIT licenciák, LGPL) jelentősen hozzájárult a szoftverfejlesztés jogszerűvé válásához. Ez nem csak a fejlesztők valamiféle nehezen megfogható és színtalpak mögötti jogkövetését jelenti, hanem a fejlesztői közösségek tényleges hozzáállását: az egyik legrégebbi fejlesztői oldal saját licenzet (CPOL⁴²) biztosít a fejlesztőknek kódjaik megosztásához, és az amúgy - sokszor alaptalanul - OSS ellenességgel vádolt Microsoft saját, nyílt forráskódú szoftverfejlesztést támogató és hosztingoló oldalán is több népszerű licenc-típus közül ad választási lehetőséget a csatlakozó fejlesztőknek, akik nagy számban élnek is a Codeplex lehetőségeivel.

Dekompiláció

A dekompiláció, vagyis a visszafejtés a számítógépi program tárgykódját képes valamilyen ember által is értelmezhető forráskóddá alakítani. E módon a felhasználó nem kizárólag a szoftver működésének megfigyelésével ismerheti meg annak funkcióit, algoritmusait, a mögöttes elveket és ötleteket, hanem lépésről lépésre követheti a fejlesztők elgondolásait. A felsoroltak, mint láttuk, nem állnak szerzői jogi védelem alatt, azonban a kívánt forráskód előállításához több, főszabály szerint a szerző engedélyéhez kötött tevékenység szükséges (például többszörözés).

Elmondható, hogy jogalkotónak kényes helyzetet kellett kezelnie. Egyrészt a dekompiláció lehetőséget ad a program kiismerésére, algoritmusainak könnyű reprodukálására, végső - de nem abszurd - esetben pedig a visszafejtett program forráskód részletei az utánpótlás

40 http://en.wikipedia.org/wiki/GNU_General_Public_License

41 http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_software_licenses

42 <http://www.codeproject.com/info/cpol10.aspx>

számítógépi programba szinte észrevétlenül építhetőek be⁴³. Másrészt azonban a szoftverek közötti kompatibilitás elvárása és a felhasználó méltányolható érdeke az, hogy a más által fejlesztett programot más rendszerekkel együttműködővé tehesse. E két érdekcsoport között teremt viszonylagos egyensúlyt a szabályozás.

A visszafejtés feltételei a következők⁴⁴:

- kizárólag jogszerű felhasználó vagy - a szükséges szakértelemre tekintettel - megbízottja jogosult rá,
- nem volt könnyen elérhető az együttműködéshez szükséges információ,
- e cselekmények kizárólag a számítógépi program azon részeire korlátozódtak, amelyek megértése az együttes működéshez feltétlenül szükségesek.

A fenti feltételeknek megfelelő dekompiláció a felhasználási szerződésben sem zárható ki érvényesen.

Az így megszerzett információ⁴⁵ nem használható fel az együttműködés kialakításán kívül más célra (tehát például egy olcsóbb konkurens termék előállítására) és harmadik személlyel is csak abban az esetben közölhető, ha ez az új program(rész) megalkotásához szükséges. E cselekményekre a szerzői jogi törvény további szigorításként a 33. § (2) bekezdését is értelemszerűen alkalmazni rendeli (az ún. háromlépcsős teszt), nevezetesen

"[az] nem [lehet] sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul rendeltetésével össze nem férő célra."

⁴³ Az üzleti környezetekben elterjedt Java és .NET keretrendszereken futó számítógépi programok tárgy (technológiailag helyesebben: köztes- vagy byte-) kódja automatizáltan is visszafejthető, azok belső működésének megértését akár diagramokkal is támogató eszközök tucatjai állnak rendelkezésre. Például a DJ Java Decompiler nevű eszköz visszafejtés után nem csak azonnali szerkesztési lehetőséget kínál, de az így "alkotott" forráskódból egyetlen gombnyomással ismét számítógépi programot fordít - mindezt 19.99 dollárért.

⁴⁴ Sztj. 60. § (1)

⁴⁵ Sztj. 60. § (2)

A szabad felhasználás egyes esetei

A fenti háromlépcsős tesztre utaló norma a szerzői jogi törvény egy másik szegletébe, a szabad felhasználáshoz vezet. A dekompilációs jogot a jogelmélet nem tekinti a szabad felhasználás esetének, arra ugyanis az amúgy is jogosított személy jogosult. A szabad felhasználás jellemzője azonban, hogy a jogosult a felhasználás semmilyen mozzanatára nem adott engedélyt.

A szoftver szabad felhasználásának esetei az általános felhasználásból vezethetők le oly módon, hogy az általános szabályt szűkítjük folyamatosan a szoftver felé haladva, először az általános, majd a szoftverre vonatkozó fejezetben. A törvény aláhúzza⁴⁶, hogy szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezéseket nem lehet kiterjesztőleg értelmezni. E rendelkezések az alábbiak:⁴⁷

- a magáncélú másolás köréből a szoftver kizárt,
- nyilvános előadás és többszörözés alóli kivételek nem gyakorolhatók,
- átvétel, idézés szoftver esetén nem lehetséges.

Az idézés lehetetlensége két szempontból is indokoltnak tűnik: egyrészt bár az idézést a Sztj. szoftverre nézve nem tiltja és mert nem műfajkötött, ezért létezik szoftverre is, a feltételeit megvizsgálva azonban láthatjuk, hogy a személyiségi jogok betartását a szoftver tárgykódjában nem lehet betartani, az "idézett" rész nem lesz egyértelműen azonosítható. Másrészt, a szoftver mint funkcionális mű esetén az idézés szerepét más jogszerű felhasználások megteremtik, például egy MIT licenciájú szoftverkomponens felhasználása esetén saját szoftverben.

A korábban említett háromlépcsős szabályt itt is alkalmazni kell, vagyis az nem lehet sérelmes a szoftver rendeltetésszerű használatára és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá meg kell felelnie a tisztesség követelményének és nem irányulhat a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem függő célra.

⁴⁶ Sztj. 33. § (3)

⁴⁷ A szerzői jogi törvény magyarázata (szerk.: Gyertyánfy Péter), Complex, 2006, 316-317. o.

Végezetül fontos kiemelni, hogy a nem üzletszerű felhasználás fogyatékos személyek igényeinek kielégítésére a cél által indokolt mértékben és fogyatékoságukkal összefüggésben lehetséges⁴⁸. Hasonlóan, bírósági és hatósági eljárásban a bizonyítás célja a szükséges módon és mértékben használható fel⁴⁹.

Jogesetek

A következő jogesetek nem csak mint egy-egy hazai példa figyelemre méltóak, hanem rámutatnak a harmonizált szerzői jog előnyeire is. Mint a későbbiekben látni fogjuk, ezen döntések nagy részben analógok az Európai Bíróság ítéleteinek releváns részeivel is.

A font szerzői jogi védelme⁵⁰

Az alkotás eredetisége, a megfelelő elvárt szint meghatározása örök kérdése a szerzői jognak. Egy első ránézésre talán egyszerű másolási ügynek tűnő, ám kicsit alaposabb szemlélés után mégis a szerzői jog mélységét megmutató ügy a testület elé 38/2004-es ügyszámon került kérdéssor.

A testület a fontot azonos módon képzett betű- és karakterkészletként határozta meg, a karakterkészleten belül egységes tipográfiájú betűket pedig betűtípusként.

A szerzői jogi oltalmat két szempontból is vizsgálándónak látta a testület:

- egyrészt a font külső megjelenése, a megjelenített ábra grafikai műnek minősülhet, amennyiben az egyedi-eredeti jelleget mutat,

48 Sztj. 41. § (1)

49 Sztj. 41. § (2)

50 http://www.sztjh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenek/2004/2004PDF/szjszt_szakv_2004_038.pdf

- másrészt a font mint szoftver (általában PostScript vagy TrueType adatállományként tárolva) is oltalmat kaphat.

Grafikai műként a font azonban ritkán áll ilyen oltalom alatt. Egyrészt fontok többsége a könyvnyomtatásban régóta használt (adott esetben több száz éves) betűtípusokból áll, így eredeti jelleg hiányában nem alkalmas az oltalomra. Ha valaki újonnan alakít is ki fontot, azonban az "csupán" egy-egy tipográfiai standardnak megfelelő megjelenést eredményez, akkor ugyancsak hiányzik az eredeti-egyéni jelleg. A testület álláspontja szerint általánosságban kijelenthető, hogy a hétköznapiakban használt fontoknak csak kis része tekinthető olyannak, melyre a szerzői jogi jogvédelem e tekintetben kiterjedhet.

A font, mint szoftver szerzői jogi védelme azonban sokkal inkább tűnik életszerűnek. Ennek oka az, hogy a digitálisan felhasznált font (például annak képernyőn való megjelenítése) kirajzolásának eljárása egyfajta számítógépi program, amely alakzatokat alkot meg.

A betűtípusok generálásában lehetséges különbségek érzékeltetésére példaként talán elég annyi, hogy egy U betű geometriai alakzatként (vagy még találójában: ponthalmazként) való megjelenítése igen sokféle módon történhet: lehetséges egy félkörből és több szakaszból, lehetséges sok apró szakaszból, vagy lehetséges kizárólag pontokból és - az elvárt ívek, csatlakozások érdekében - akár összetett geometriai függvények segítségével is. A látszólag tehát azonos megjelenésű fontok teljesen eltérő algoritmusokra is épülhetnek.

Továbbá, mivel szoftverről van szó, ezért ebben az esetben is igaz, hogy a jogvédelem nem terjed ki a program lényegét adó algoritmusra, ötletre, hanem kizárólag a formába (pl. TrueType font binárisába) öntött programra, egyben attól megkívánt az egyéni-eredeti jelleg is. Ebből adódóan még a nagyon hasonló vagy akár azonos algoritmusokra épített, egymástól teljesen függetlenül fejlesztett font fájlok szerzői jogvédelme is fennállhat egymással párhuzamosan.

A szoftver más szoftverben való felhasználása

A Szerzői Jogi Szakértő Testület elé SZJSZT 21/2001-es ügyszámon került ügyben a testületnek arról kellett döntenie, hogy

- Az alperes által kifejlesztett A. szoftver mennyiben önálló szellemi alkotás?
- Igaz-e az a felperesi állítás, hogy az A. szoftver a felperes B. szoftvere felhasználásával készült?
- Mennyiben hasonló a két szoftver felhasználási felülete, illetve az alperes által kifejlesztett szoftver felhasználási lehetősége azonos vagy szélesebb körű, mint a felperesi szoftver, és van-e ennek a ténynek szerzői jogi szempontból jelentősége?

A - sajnos szűkszavú - döntésben a testület az első kérdésre adott válaszában aláhúzza, hogy az alkotást a védelem az Szt. 1. § (3) bekezdése alapján a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jelleg alapján illeti meg, ennek a védelemnek a fennállta más feltételtől nem függ. Két egymástól függetlenül alkotott szoftver akkor sem egyforma, ha azonos feladatot oldanak meg. Az oltalom fennáll, ha a mű nem szolgai másolás eredménye. A konkrét ügyben a szoftver legalábbis részben egyedi alkotás a harmadik kérdésre adott válasz szerint.

A második kérdésre az SZJSZT nem tudott érdemi választ adni a szoftverek forráskódjának hiányában. A tárgykód különbözőségére a forráskód egyezőségének kizárását alapozni nem lehet, a forráskódhoz a testület azonban hozzáférést nem kapott.

A harmadik kérdésre adott válaszában a testület megállapította (összhangban az Európai Bíróság *Bezpečnostní softwarová asociace (C-393/09)* ügyben hozott ítéletével), hogy önmagában a felhasználói felület milyensége, annak szűkebb vagy tágabb felhasználási lehetősége az oltalom fennállására nem hat ki. Megállapítja továbbá, hogy a szoftver

"[...] egyéni eredeti jellege, illetve annak mértéke megállapításánál döntő szempont, hogy az A. szoftver átvette-e a B. szoftver lényeges jellemzőit."

Ebben az esetben a teszt nem a kifejeződési formák egyezőségét vagy különbözősége felől közelíti meg az alkotási minőséget, hanem az egyéni-eredeti jelleget teszi mérlegre úgy, hogy az időben későbbi alkotás milyen lényeges jellemzőket vett át az időben korábbiától.

Ha a "jellemző" kifejezést szeretnénk kicsit pontosítani, és értelmezéséhez az Szjt.-t hívjuk segítségül, akkor norma, amelyben a "jellemző" szó szerepel, az 1. (3) bekezdésben található:

"A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől."

Ha a testület döntésében szereplő "jellemzőket" csak ezekre - minőségi, esztétikai, mennyiségi - a csoportokra szűkítjük, akkor is látható, hogy az egyéni-eredeti jelleg vizsgálatakor viszonylag tág lehetőségei vannak a jogalkalmazónak két alkotás közötti ilyen jellegű teszt elvégzésekor.

Szoftver és komponensei

A probléma - vagyis egy szoftver(elem) másik szoftverben való felhasználása - általános jelensége a mai, alapvetően objektum orientált fejlesztői rendszereknek⁵¹. Ebben az esetben egy-egy számítógépi program célja nem az, hogy önállóan legyen teljes funkcionalitású szoftver, hanem, hogy más szoftverekhez biztosítson előre megírt komponenseket. Ez a megközelítés a szerzői jogot is új kihívások elé állítja, hiszen egy szoftverben több, teljesen más licenciával ellátott számítógépi program(elem) is állhat össze egy egységes szoftverré.

⁵¹ Begründung und Grenzen des urheberrechtlichen Schutzes objektorientierter Software
Frank A. Koch, GRUR 2000/3, 191 - 211 o.

Szerződésértelmezés és átdolgozás

A testület az SZJSZT-13/11/1 ügyben többek között arról foglalt állást, hogy számítógépi program esetén a nem egyértelmű szerződési rendelkezések miként értelmezendők, illetve az átdolgozás joga milyen feltételek között illeti meg az amúgy a szoftver jogszerűen megillető személyt.

Az ügyben a HERR rendszer kifejlesztésének folyamán több szerződés is rendelkezett a felhasználási jogok biztosításáról, illetve a vagyoni jogokról. A szerződésekből a testület álláspontja szerint nem volt egyértelműen megállapítható, hogy a felek célja vajon a vagyoni jogok átruházása, vagy csak a szűkebb terjedelmű felhasználási jogok biztosítása volt. Egyértelmű rendelkezést az ismertetett szerződések közül az előbbire egyik sem tartalmazott. A szerző számára a vagyoni jogok átruházása hátrányosabb mint felhasználási engedélyt adni, ezért összhangban az Sztj.-vel a testület álláspontja szerint minden szerződés úgy értelmezendő, hogy azok felhasználási engedélyt adnak a felhasználónak és nem a vagyoni jogokat ruházzák át.

Az átdolgozás lehetőségének és feltételeinek megállapításakor a testület az Sztj. két rendelkezését vette alapul. Egyrészt az általánosan, minden műre érvényes szabályt:

"47. § (1) A felhasználási engedély csak kifejezett kikötés esetén terjed ki a mű átdolgozására."

Másrészt a szoftverre, mint külön műfajra vonatkozó rendelkezést:

"59. § (1) eltérő megállapodás hiányában a szerző kizárólagos joga nem terjed ki a többszörözésre, az átdolgozásra, a feldolgozásra, a fordításra, a szoftver bármely más módosítására - ideértve a hiba kijavítását is -, valamint ezek eredményének többszörözésére annyiban, amennyiben e felhasználási cselekményeket a szoftvert jogszerűen megszerző személy a szoftver rendeltetésével összhangban végzi."

A két norma értelmében a szerző kizárólagos joga nem terjed ki (többek között) az átdolgozásra, módosításra, hibajavításra, ha e cselekményeket a szoftvert jogszerűen megszerző személy a szoftver rendeltetésével összhangban (egyszerűbben: a futtatással, a funkció használatával) végzi és ezeket kifejezetten nem kötötték a felhasználási szerződésben a szerző engedélyéhez vagy zárták ki ezek lehetőségét.

A testület a Szoftver Irányelv 13. preambulum bekezdése és az 5. cikk (1) bekezdése, illetve a 4. cikk (1) bekezdése a)-b) pontja alapján (amely szabályokat az Szjt. 59. § (1) ültetett át a magyar jogba) aláhúzza azt is, hogy

"többszörözés, futtatás, fordítás, átdolgozás, feldolgozás, bármely más módon történő módosítás elvégzéséhez nem szükséges a jogosult engedélye, ha azokra azért van szükség, hogy a számítógépi programot az azt jogszerűen megszerző személy a rendeltetési célnak megfelelően használja, beleértve a hibajavítást is."⁵²

A fentiekből a testület következtetése szerint a jogosult engedélye nem szükséges a program módosításához ha két feltétel egyszerre teljesül: egyrészt a módosítást a jogszerűen megszerző személy végzi, másrészt a módosítást a számítógépi program rendeltetésszerű használatára irányul.

A testület ezzel kapcsolatban kifejti, hogy a módosítás fogalma tágan értelmezendő, a hibajavításon túl az átdolgozást és feldolgozást is. Továbbá az engedély nélküli módosításnál feltétel, hogy az azt módosító személy jogszerű használó és a módosítás maga is rendeltetésszerű használatra vonatkozzon (például jogszabálykövetés). Végezetül a testület felhívja a figyelmet arra, hogy a jogosult engedély nem szükséges abban az esetben sem - és erre szerződésben sem terjesztheti ki kizárólagos jogát a többszörözés és fordítás tekintetében -, amikor a fenti cselekmények célja az interoperabilitás biztosítása.

⁵² Ezeket a rendelkezéseket később az Európai Bíróság joggyakorlatában bár némileg más szemszögből, de még értelmezni fogom a dolgozat során (lásd: SAS v World Programming Ltd. ügy).

Szoftver szerzői joga az Unióban

Az elmúlt években sok figyelemre méltó esemény történt a szerzői jog szoftvert védő területén. Mind az amerikai, mind a európai bíróságok - különös tekintettel az Európai Bíróságra - több olyan döntést hozott melyek bár be-be zártak egy-egy kaput, ám nyitottak helyettük több másikat.

Először a használt-szoftver piac ki (nem) alakulásáért folytatott küzdelem egyik legfontosabb döntését mutatom be. Az Oracle v. UsedSoft ügyben lényegében a használt-szoftver kereskedők teljes győzelmét jelenti az Európai Bíróság ítélete, és a döntés már több iparági folyamatot gyorsított meg (így például a felhőbe vándorlást és az online szolgáltatások előretörését, vagy a bérleti konstrukciók fokozódó megjelenését⁵³) és jogászi kommentárok tucatjai születnek azóta is róla.

Másodszor az ún. SAS-ügyet elemzem, amelyben az Európai Bíróságnak a szoftverre kiterjedő oltalom határaitól kellett döntenie. Az Európai Bíróság döntésén túlmenően röviden a megkereső bíróság ítéletére is kitérek néhány pontban.

Használt szoftver - Oracle v. UsedSoft

A másodlagos szoftverpiac

Az ügy súlyának érzékeltetéséhez érdemes megismerkedni a gazdasági környezettel. A használt szoftverpiac⁵⁴ (más néven másodlagos, újrahasznosított vagy remarketingelt szoftverpiac) az a piac, ahol a korábban már átruházott szoftverek legális és jogtisztta módon cserélnek gazdát anélkül, hogy e felhasználási jogok átruházásához a szoftvergyártó maga hozzájárulna.

⁵³ Az Adobe cég Photoshop CC nevű termékét ezentúl kizárólag bérleti konstrukcióban bocsátja a felhasználók rendelkezésére.

⁵⁴ Dr. Klacsmann Dávid: A másodlagos szoftverpiac jogi kérdései, Kinstellar

A hasznáلتszoftver piac kialakulásának és létezésének több oka is van:

- Likviditás javítás, licenc optimalizáció: a felhasználó (az esetek többségében valamilyen jogi személy) a már nem használt szoftvereit a másodlagos szoftverpiacon értékesítheti.
- Főverzió váltás: a leendő felhasználó a hivatalos árnál olcsóbban szerezheti be a kívánt új fő programverziót (például Windows XP-ről 7-re váltanak).
- Utánpótlás: az esetlegesen hiányzó mennyiségű licenceket a használt szoftver piacról is be lehet szerezni.
- Licence egységesítés: az amúgy fragmentált licenc-struktúrát standardizálhatják vele.

A fenti előnyök mellett néhány korláttal is szembe kell nézni: egyes szoftverek kifejezetten nehezen szerezhetőek be így, illetve nem minden szoftver esetén lehetséges annak másodlagos szoftverpiaci értékesítése. Egyedi fejlesztésű szoftverek esetén a hatályos jog kizárja az ilyen átruházást, és mint látni fogjuk, kereskedelmi (ún. dobozos) szoftverek esetén is feltételekhez köti.

Végezetül egyetlen szám a piaci potenciálról: a gazdaságban forgó, vagy az ügy szempontjából még érdekesebben ott "elfekvő" licencek száma hatalmas, kizárólag a Microsoft kizárólag a Windows XP termék esetén 400 millió⁵⁵ kiadott licenc felett jár.

Az Oracle v UsedSoft ügy

Az ügy az Oracle szoftvercég és a német UsedSoft hasznáلتszoftver kereskedő cég között zajlik 2006 óta. A szoftvercég termékei kliens-szerver felépítésűek és 85%-ukat már online

⁵⁵ <http://www.tomsguide.com/us/windows-history-sales-figure-comparisons,news-11836.html>

terjeszti⁵⁶. A licenccel, amely többnyire 25 felhasználóra vonatkozó csoportos licenc, a felhasználó határozatlan időre, díj ellenében, át nem ruházható felhasználási jogot szerez a szoftverre illetve karbantartási szerződés a felhasználót az Oracle internetes weboldaláról letölthető hibajavításokra és frissítéseire is jogosulttá teszi.

Az Oracle a perben azt kifogásolta, hogy az UsedSoft az Oracle vevőitől megszerzett licenceket újraértékesítette és így megsértette az Oracle többszörözéshez való kizárólagos jogát. Az UsedSoft álláspontja szerint a jogkimerülés elve ebben az esetben is alkalmazható, és mert az Oracle terjesztésre vonatkozó joga kimerült; az UsedSoft jogszerűen kereskedik használt szoftvereivel.

A német bíróság Oracle-nek kedvező ítélete után az Európai Bíróság elé előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel került az ügy, amely bíróság mind a megkereső bíróság, mind részben a Főtanácsnok véleményével ellentétes döntésével komoly pezsgést indított be mind az informatikai, mind a jogi közösségekben.

Jogkimerülés

Az ügy egyik kulcsfontosságú jogintézménye a jogkimerülés, ezért a bíróság döntésének részletes ismertetése előtt célszerű kitérni rá. E jogintézmény célja, hogy a szellemi alkotás hordozója szabad forgalmát az azon fennálló szellemi tulajdon az első jogszerű, tulajdon átruházásban megvalósuló felhasználási cselekmény után ne akadályozza. Ezen belül a terjesztésre vonatkozó jogkimerülés lényege, hogy a mű példányának első jogosult általi eladása kimeríti a példányra vonatkozó terjesztési jogot. A terjesztésre vonatkozó jog kimerülése nem érint más jogosultságokat, mint ahogyan például egy könyv újrakiadására, megzenésítésére sem jogosít.

⁵⁶ "In 85% of cases, Oracle distributes its software by download directly from its own website", EuB döntés, C-128/11, 2012 július 3, 21. bekezdés

Az Európai Bíróság ítélete⁵⁷

A bíróság három fő jogforrást használt a döntés meghozatalakor. Egyrészt a WIPO Szerzői Jogi Szerződést, másrészt a 2001/29-es és a 2009/24-es irányelvet (utóbbit a 2001/29-es lex specialisaként). Ez az irányelv és ez alapján az ítélet a számítógépi programot az Szjt.-ben ismert szoftver meghatározás szerint is értelmezi, vagyis a kísérő dokumentációt is beleérti⁵⁸ a fogalomba.

A jogi háttér része a német szerzői és szomszédos jogokról szóló törvény (Urheberrechtsgesetz⁵⁹).

Előterjesztett kérdések

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem alapvetően a 2009/24/EK irányelv 4. cikk (2) bekezdésének és az 5. cikk (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozott:

4. cikk (2): "A program valamely példányának a jogosult által vagy az ő hozzájárulásával a Közösségen belül történő első eladása kimeríti az adott példány Közösségen belüli terjesztésére vonatkozó jogot, a számítógépi program vagy valamely másolata további bérbeadásának ellenőrzéséhez való jog kivételével."

5. cikk (1): "Külön szerződéses kikötés hiányában a 4. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontjában foglalt cselekményekhez⁶⁰ nem szükséges a jogosult engedélye, ha azokra azért van szükség, hogy a számítógépi programot az azt jogszerűen megszerző személy a rendeltetési célnak megfelelően használja, beleértve a hibajavítást is."

⁵⁷ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=124564&doclang=en>

⁵⁸ 2009/24/EK, 7. bekezdés

⁵⁹ <http://www.gesetze-im-internet.de/urhg/>

⁶⁰ 4. cikk a) a számítógépi program bármely eszközzel és bármely formában, részben vagy egészben történő tartós vagy időleges többszörözése. Amennyiben a számítógépi program betáplálása, megjelenítése, futtatása, továbbítása vagy tárolása szükségessé teszi az ilyen többszörözést, az ilyen cselekményhez szükséges a jogosult engedélye.

4. cikk b) a számítógépi program lefordítása, átdolgozása, feldolgozása és bármely más módon történő módosítása, valamint ezek eredményének többszörözése a számítógépi programot módosító személy jogainak sérelme nélkül.

A három előterjesztett kérdés lényege alábbi:

- a számítógépi programot jogszerűen megszerző személy kérdése: jogszerű megszerzőnek minősül-e az, aki a számítógépi program példányának terjesztésére vonatkozó jog kimerülésére hivatkozhat?
- a terjesztési jog kimerülése letöltött példányok esetén: kimerül-e a számítógépi program példányának terjesztési joga, ha a példányt annak megszerzője a jogosult engedélyével a program internetről adathordozóra való letöltése útján állította elő?
- a "használt" számítógépi programmal rendelkező személy hivatkozhat-e azon példány terjesztési jogának kimerülésére, amely programpéldányt az elsőként megszerző személy az internetről letöltve hozott létre a jogosult engedélyével, feltéve, hogy az első megszerző a program példányát már törölve illetve nem használja?

Az Európai Bíróság értelmezése és ítélete

Az Európai Bíróság a kérdéseket más módon látta összefüggeni, így azokat a következőkben ismertetett sorrendben válaszolta meg.

Második kérdés

Az Európai Bíróság értelmezésében ezzel a kérdéssel az előterjesztő bíróság azt kívánta megtudni, hogy az internetről letöltött számítógépi program példányának jogosult által engedélyezett letöltése eredményezheti-e a terjesztési jog kimerülését és ha igen, akkor milyen körülmények között. Ennek megállapításához az Európai Bíróság több részkérdés megválaszolásával jutott el.

Először is azt vizsgálta, hogy a jogosult és a vevő közötti szerződéses viszony tekinthető-e a számítógépi program példányának első eladásának a Szoftver Irányelv 4. cikk 2. bekezdésének értelmében. Az egységes uniós jog gyakorlása érdekében - mivel nemzeti jogra való utalás nincsen - ezt a rendelkezést az egész Unióban egységesen és önállóan kell értelmezni. Ezt alátámasztja az Szoftver Irányelv célja is, amely egységes keret kíván lenni és meg akarja szüntetni a tagállamok jogszabályai közötti azon különbségeket, amely a belső piac fejlődését jelentősen hátráltatják.

Az Oracle álláspontja szerint a szóban forgó számítógépi programok példányait nem adta el, azokat az internetes oldalán teszi ingyenesen letölthetővé illetve a felhasználóknak díj ellenében külön licencszerződéseket szükséges megkötniük. A bíróság álláspontja szerint azonban a programpéldány letöltése és a licencszerződés megkötése elválaszthatatlan egységet alkot arra való tekintettel, hogy a letöltésnek semmi értelme nincsen ha azt a példány birtokosa nem használhatja. Ez az az ok, amelyre alapozva bíróság szerint közömbös, hogy példányt fizikai adathordozón átadták-e (például CD vagy DVD lemezen) vagy pedig az internetről töltötték le, mert a megszerző szempontjából egymástól elválaszthatatlan a példány megszerzése és a licencszerződés megkötése. Ez a két művelet együtt pedig a bíróság értelmezésében az említett példány tulajdonjogának átruházását is jelenti. Ilyen esetben a jogosult akkor sem tiltakozhat az újbóli eladás ellen érvényesen, ha a licencszerződésben annak lehetőségét amúgy kizárta. A bíróság álláspontja szerint a szerzői jog jogosultja részéről a számítógépi program példányának a vevő részére való átadása, amelyhez ugyanezen felek között felhasználói licencszerződés megkötése is társul „a számítógépi program példányának első eladásának” minősül a 2009/24 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének értelmében.

Az "eladás" tág értelmezése a bíróság szerint - egyetértve a Főtanácsokkal - veszélyeztetné a rendelkezés hatékony érvényesülését, mivel így a jogkimerülés elkerülése érdekében a szolgáltatóknak elég lenne eladás helyett másnak minősíteniük az ügyletet.

Másodsorban a bíróság azt vizsgálta, helytálló-e a Bizottság és az Oracle azon érvelése, mely szerint a számítógépi program példányának internetes oldalon való rendelkezésre

bocsátása a 2001/29 irányelv 3. cikke (1) bekezdése szerinti "nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétel". A bíróság itt mutat rá, hogy a 2009/24 irányelv a 2001/29 rendelkezéseire képest *lex specialis*⁶¹, vagyis az ügyre a 4. cikk (2) bekezdése alkalmazandó (nem lehívásra hozzáférhetővé tétel) és ez a számítógépi program első eladásából következő példányra vonatkozó terjesztési jog kimerülését jelenti.

Ebben a kérdésben harmadsorban azt vizsgálja a bíróság, hogy a terjesztési jognak a Szoftver Irányelv 4. cikke (2) bekezdésében írt kimerülése kizárólag kézzelfogható tárgyakra vonatkozik-e.

A Bizottság kifejtette, hogy az InfoSoc irányelv preambulumban azt erősíti meg, hogy a jogkimerülés nem merül fel sem szolgáltatások, sem online szolgáltatások esetén⁶². A bíróság azonban rámutatott, hogy az ehhez képest *lex specialis* Szoftver Irányelv erről nem rendelkezik, sőt kimondja, hogy a kimerülés a számítógépi program példányának első eladásakor történik meg és nem tesz utalást anyagi vagy immateriális formára. Tudjuk továbbá a Szoftver Irányelv 2. cikkének 1. bekezdéséből, hogy az irányelv a "biztosított védelem a számítógépi programok bármely formában történő kifejezésére vonatkozik". A jogalkotó tehát nem kívánt különbséget tenni a az anyagi és immateriális formák között, azokat egységesen kívánja kezelni.

Végezetül a bíróság azt vizsgálta, hogy megállja-e a helyét az Oracle azon érve, mely szerint az a számítógépi program példány amelyet az első vevő a második vevőnek eladhat, már nem felel meg az általa letöltött példánynak, hanem annak egy új példányának minősül. Az Oracle azonban olyan karbantartási szerződéseket kötött a vevőivel, amelyek alapján azok a "naprakész" változatokra jogosultak. És bár igaz, hogy a jogkimerülés a karbantartási, szolgáltatási szerződések esetén nem érvényesül, azonban e szerződések keretében az eredetileg megszerzett példányt kijavítják és naprakésszé teszik. Az így kijavított, kiegészített funkciók az eredeti példánynak is szerves részét képezik, és ezeket a felhasználó akkor is tovább használhatja, ha

⁶¹ 2001/29 irányelv 1. cikk 2. bekezdés a. pont: „[...] nem érinti és semmilyen módon nem befolyásolja [...] a számítógépi programok jogi védelmével [...] kapcsolatos hatályos [uniós jogi] rendelkezéseket”

⁶² Véleményem szerint az erre való hivatkozás azért nem releváns, mert az online szolgáltatás ebben az esetben nem az Oracle érintett terméke, hanem az Oracle számítógépi program példányához való hozzáférést lehíváson keresztül lehetővé tevő webes számítógépi program. Másképpen fogalmazva: az interneten keresztüli letöltés lehetővé tevő weboldal, mint program nyújt online szolgáltatást és erre valóban nem terjed ki a jogkimerülés. Mindez azonban nem érinti azt a szoftvert, amelyhez az Oracle amúgy a licenciat kínálja.

amúgy a karbantartási szerződést nem hosszabbítja meg. A bíróság álláspontja szerint e körülmények miatt megállapítható, hogy a Szoftver Irányelv 4. cikk (2) bekezdése szerinti terjesztési jog kimerülése kiterjed a számítógépi program példány kijavított, kiegészített példányaira is.

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy az Európai Bíróság döntése szerint a Szoftver Irányelv 4. cikk (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a letöltött számítógépi program példányának (és annak kijavított, kiegészített példányának) terjesztési joga kimerül, ha a szerzői jog jogosultja engedélyezte (akár ingyenesen is) e példány internetről adathordozóra való letöltését és egyben megfelelő mértékű vételár ellenében a tulajdonában álló műpéldányon időbeli korlátozás nélküli felhasználói jogot biztosított.

A bíróság azonban megjegyzi, hogy az első megszerző által megszerzett licenc még ha több felhasználóra is vonatkozik az ő szükségleteinél, akkor sem jogosult annak megosztására. Ekkor ugyanis megsértené a jogosult kizárólagos többszörözésre vonatkozó jogát azzal, hogy a saját példányát nem tette használhatatlanná. Ez a rendelkezés később viták tárgya lett, és - legalábbis Németországban - csak egy újabb, itt is ismertetett ítélet tette egyértelművé.

Első és harmadik kérdés

E két kérdésben az előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy a számítógépi programokra vonatkozó használt licenc megszerzője a Szoftver Irányelv alapján terjesztési jog kimerülése következtében tekinthető-e (és ha igen, milyen körülmények között) az 5. cikk (1) bekezdése szerint "jogszerűen megszerző személynek", akit így többszörözési jog illet a program rendeltetésszerű használatának érdekében.

A bíróság kifejti, hogy az olyan többszörözés, amely a program rendeltetésszerű használatához szükséges, megengedett. Kiemeli továbbá, hogy Szoftver Irányelv preambuluma alapján is kijelenthető, hogy „a program jogszerűen megszerzett példányának felhasználásához

szükséges betáplálás és futtatás [...] szerződésben nem tiltható meg”. Mivel a terjesztési jog kimerül a számítógépi program adott példányára vonatkozóan annak Unión belüli első eladásakor, a jogosult a további eladások ellen nem tiltakozhat. A bíróság ezek alapján megállapította, hogy a második és minden további megszerző a példány "jogszerű megszerzőjének" minősül az 5. cikk (1) bekezdésének értelmében. A bíróság mindazonáltal megjegyzi, egyetért az Oracle-lel abban, hogy az eladói oldalon használhatatlanná tételt nagyon nehéz ellenőrizni. A bíróság ezt technológiailag megoldhatónak tartja, például termékkulcsok alkalmazásával. Az Európai Bíróság döntését tiszteletben tartva, ám a gyakorlat ismeretében annyit jegyeznek meg, hogy ez sok esetben elméleti lehetőségnél nem több, és nagyon komoly kihívás elé állítja az IT ágazatot, különösen a már piacon levő termékek esetén.

A jogszerűnek minősülő megszerző továbbá Szoftver Irányelv 5. bekezdésének (1) cikke alapján letöltheti a gépére azt a példányt, amelyet az első megszerző adott el neki, mert az ilyen letöltést a rendeltetésszerű használathoz szükséges többszörözésnek kell tekinteni.

Összefoglalva elmondható, hogy licenc újraeladása esetén (amennyiben azt a jogosult határozatlan időre, megfelelő díjazás ellenében adta át az első megszerzőnek) annak első és minden további megszerzője hivatkozhat a Szoftver Irányelv szerint terjesztési jogkimerülésre és így azokat mint jogszerű megszerzőket megilleti az ezen irányelvben foglalt, rendeltetésszerű használathoz szükséges többszörözési jog is. Tömören fogalmazva: a licencet megszerző új felhasználó jogosult a programpéldányt saját gépére felmásolni, a korábbi felhasználó pedig köteles a saját példányát használhatatlanná tenni.

Megválaszolt és nyitott kérdések

A végső német döntés még nem ismert, a szövetségi legfelsőbb bíróság 2013 július 18-én azonban visszautalta a müncheni tartományi bírósághoz az ügyet. A Európai Bíróság ítéletét összefoglalva az alábbiakat jelenthetjük ki:

- az "eladás" fogalmát az Unión belül egységesen, a nemzeti jogoktól független kell értelmezni. Az ítélet 42. pontja szerint az eladás "olyan megállapodás, amellyel valamely személy a vételár megfizetése ellenében a tulajdonában lévő anyagi vagy immateriális javakon fennálló tulajdonjogot egy másik személynek engedi át."

- a terjesztési jog kimerülése a számítógépi program példányának a jogosultja (vagy az ő hozzájárulásával más által) az Unión belüli első eladása után következik be függetlenül attól, hogy ez a példány fizikailag létező vagy immateriális volt.

- a terjesztési jog kimerülése kiterjed az eredetileg eladott példány javított, naprakész változatára is.

- az eladó köteles az újraeladás pillanatában legkésőbb a saját példányát használhatatlanná tenni, ellenkező esetben megsérti a számítógépi program megalkotójának kizárólagos többszörözésre vonatkozó jogát. A Szoftver Irányelv azonban biztosítja az ahhoz szükséges mértékű többszörözést, amely a jogszerű megszerző rendeltetésszerű szoftverhasználatához szükséges.

- csoportos és mennyiségi licencek megosztása. A bíróság döntéséből nem egyértelmű, hogy kizárólag a csoportos (ún. group licence, vagyis az Oracle ügyben a 25 felhasználót egy egységként jogosító) licenc vagy az általánosan értelmezett mennyiségi (ún. volumen) licenc felosztását tiltja-e. Álláspontom szerint a döntés kizárólag a csoportos licencek feloszthatóságát vizsgálta (ítélet 22. pontja) és erről is hozott döntést, ezért a feldarabolhatóság tiltását nem lehet kiterjesztőleg a mennyiségi licencekre is alkalmazni. A joggyakorlat és a jogelmélet ebben a kérdésben nem egységes.

Adobe v UsedSoft ügy

A frankfurti Legfelsőbb Tartományi Bíróság 2012 decemberében hozott ítéletében a mennyiségi licencek kérdésében is döntött. Ezzel a C-128/11-es ügy utolsó nyitott kérdését is tisztázta, német jogterületen legalábbis.

Az ítélet szerint az az ok, hogy a licenceket mennyiségi licenc keretében vásároltak még nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy azok egyedi licencekre való feldarabolása lehetséges lenne. Ez alól az oktatási intézményeknek nyújtott (ún. Edu) licencek sem kivételek, mert mint a bíró kijelentette "nem a bíróság dolga, hogy a felperes árképzési politikájának gazdaságosságát ellenőrizze".

Azt az érvet, hogy a mennyiségi licenc valójában egyetlen licenc hiszen egyetlen termékkulcs tartozik hozzá, a bíróság elutasította. A bíró szerint a licencek és a termékkulcsok száma között nincs összefüggés, korábban maga a felperes is úgy jellemezte a termékkulcsot, mint a telepítéshez szükséges kulcsot.

Az ügy érdekessége - és vélhetően következménye -, hogy az Adobe szinte az ítélettel egy időben kezdte meg az átállást a bérleti modellre, Photoshop CC nevű grafikai szoftverét ezentúl kizárólag bérelni lehet, amely megoldás azonban csak időlegesen biztosít számukra menedéket a jogkimerülés elől.

A szoftverfejlesztők más utakon is megpróbálhatják elkerülni a jogkimerülésből adódó helyzeteket: a webes, felhős és más online szolgáltatásként elérhető megoldások (például szövegszerkesztésre, táblázatkezelésre mind a Google, mind a Microsoft, mind az Apple kínál web alapú alkalmazásokat) jelenleg kívül esnek a jogkimerülés hatókörén.

Két tényező azonban korlátokat szab ennek a lehetőségnek is: egyrészt jelenleg a kliensoldali, vagyis a felhasználó gépének erőforrásait is igénylő programok (ilyen a Photoshop is) viszonylag nehezen készíthetők el webes, vagy kizárólag vékony kliens formájában. Az azonban a fenténél vélhetően nehezebben megválaszolható kérdések elé állítaná az Európai Bíróságot, ha a gyártók képesek lennének olyan "közös és köztes" komponensekről nagy tömegben megállapodni és azokat terjeszteni, amelyek a vékony kliensek közös alapjaként önmagukban ugyan használhatatlanok (tehát nem sérelmes számukra azokra a jogkimerülés), de a rá épülő programok felhasználó élményét nagyban növeli és az asztali rendszerekhez teszi őket teljesen hasonlatossá. A Google Chrome böngésző(platformjában) vannak erre utaló jelek.

Másrészt a kizárólag külső szolgáltatókra bízott adatkezelés az előforduló leállások⁶³ és adatbiztonság⁶⁵ kérdőjelei miatt jelenleg nem tűnik gyorsan terjedni képes alternatívának.

63 <http://www.hsw.hu/hirek/49863/microsoft-windows-azure-cloud-felho-java-sebezhetoseg-biztonsag.html>

64 <http://www.hsw.hu/hirek/50831/amazon-aws-ebs-elb-leallas-instagram-vine-netflix.html>

65 http://index.hu/tech/2013/06/07/az_amerikai_titkosszolgalat_mindent_lat/

Szoftver kifejeződési formák - SAS v World Programming ügy⁶⁶

A szoftver sajátosságaiból adódó egészen más kérdéskör került az bíróság asztalára a SAS v World Programming (C-406/10) ügyben. Míg az előző Európai Bíróság előtti ügy a többszörözés, terjesztés, jogkimerülés szoftverre vonatkozó kérdéseire kereste a válaszokat, a SAS ügyben a tartalom, az ötlet, a funkcionalitás és a forma védelme és viszonya kerültek előtérbe. A bíróság ítéletében meglehetősen tömörséggel válaszolt a feltett kérdésekre, így azok mélyebb megértése érdekében a döntés ismertetése után a főtanácsnok véleményét a High Court of Justice ítéletét is elemezni fogom néhány releváns pontban.

Ötlet, funkcionalitás, forma

A 91/250 irányelv alapján a szoftver szerzői jogi védelme kiterjed a számítógépi program minden formában való kifejezésére és a kísérő dokumentációkra, azonban nem terjed ki az alapul szolgáló ötletre, elgondolásra, elvre.

A számítógépi program mögötti ötlet, a megvalósított algoritmus vagy matematika elgondolás nem állhat szerzői jogi oltalom alatt, ezt az általánosan és a Szoftver Irányelv 1. cikkének (2) bekezdésének második mondatában lefektetett és elfogadott elvet sem az alperes, sem a főtanácsnok, sem a bíróság nem vitatta.

A funkció - mint az a főtanácsnok véleményében megállapítja - nem más, mint a számítógépi program által kínált lehetőségek összessége, az a szolgáltatás, amelyet a felhasználó a programtól elvár⁶⁷. Ez az funkcionalitás nem lehet szerzői jogi védelem tárgya, mert ha ez elfogadásra kerülne, akkor ezzel egyben az ötletek kisajátításának a lehetőségét teremtenék meg, állítja Bot. Azonban a főtanácsnok azt is hozzáteszi⁶⁸, hogy amennyiben a program funkcionalitásának jelentős részét többszörözik meg, az már sértheti a szerzői jogot. Ezzel a

⁶⁶ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=122362&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=49513>

⁶⁷ Yves Bot főtanácsnoki indítványa a C-406/10-es ügyben, 52. pont

⁶⁸ Yves Bot főtanácsnoki indítványa a C-406/10-es ügyben, 59. pont

főtanácsnok a bíróság figyelmébe ajánlja, hogy tegyen különbséget a "kreatív" és a "nem kreatív" funkcionalitások között.

A forma tekintetében a Szoftver Irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében kimondja, hogy

"jelen irányelv alapján biztosított védelem a számítógépi programok bármely formában történő kifejezésére vonatkozik."

A SAS ügyben a bíróság elé került egyik fő kérdés az volt, hogy mit is tekinthetünk a számítógépi program kifejeződési formáinak.

A SAS v World Programming Ltd. ügy

Az ügy felperese, a SAS Institute adatelemző, statisztikai szoftverek fejlesztésével foglalkozik és az évtizedek alatt komoly felhasználói bázist épített ki. Rendszerük lehetővé teszi ún. SAS nyelven írt adatelemző, statisztikai, diagram rajzoló vagy éppen értesítő scriptek ("programocskák") futtatását.

A World Programming Ltd. (WPL) társaság olyan rendszert fejlesztett, amely a SAS rendszerének utánzása révén lehetővé tette ugyanezeknek a SAS scripteknek a futtatását, azonban a SAS rendszerének jelenléte nélkül. Állításuk szerint ehhez a SAS rendszer forráskódját nem szerezték meg, a mögöttes elvek megismeréséhez fő forrásuk a SAS kézikönyvekben foglalt leírások voltak. A WPL rendszerében a SAS scriptek azonos eredménnyel futtathatóak a SAS rendszerének felhasználása nélkül.

A SAS Institute pert indított a World Programming Ltd. ellen arra hivatkozva, hogy az megsérti szerzői jogait és az amúgy oktatási célra kiadott SAS rendszerre kapott engedély megsértésével többszörözte a szoftvert. Az eljárás során a Hight Court több kérdésben is az Európai

Bírósághoz fordult, hogy az adjon iránymutatást a szoftvereket megillető szerzői jogi védelem kiterjedéséről.

Az Európai Bíróság döntése

Az ítélet jogi hátterét nemzetközi jogforrásként a BUE, a TRIPS és a WIPO, uniós szinten pedig a 91/250-es és a 2001/29-es irányelvek, illetve a nemzeti szabályozás (Copyright Designs and Patents Act 1988) jelenti.

Előterjesztett kérdések

Az előterjesztő bíróság 9 kérdéssel és ezek közül több alkérdéssel fordult az Európai Bírósághoz. A könnyebb érthetőség érdekében a feltett kérdéseket témáik szerint, az Európai Bíróság szerinti csoportosításban fogom ismertetni, úgymint:

- a számítógépi program funkcionalitásának, a programnyelvnek és az adatfájlok formátumának védelme és annak határai,
- a számítógépi program tanulmányozhatóságának, megismerhetőségének lehetséges célja és annak határai,
- a számítógépi program kézikönyvének védelme és e védelem feltételei.

Az Európai Bíróság értelmezése és döntése

A funkcionalitás, a programnyelv és az adatfájl-formátum védelme

E kérdéscsoport azt vizsgálja, hogy 91/250-es irányelv 1. cikk (2) bekezdését⁶⁹ úgy kell-e értelmezni, hogy a számítógépi program funkcionalitása és bizonyos funkciók használata céljából használt programnyelv és adatformátum e program kifejezési formájának minősül-e, és ekként a fenti irányelv szerint szerzői jogi védelem illeti meg.

A bíróság először megállapítja, hogy mind az irányelv, mind a TRIPS és a WIPO egyezmények egységesek abban, hogy a számítógépi program kifejeződési formái a védettek⁷⁰, az alapul szolgáló ötletek és elvek, megvalósított algoritmusok pedig nem.

Egy korábbi, C-393/09. sz. (Bezpečnostní softwarová asociace v Ministerstvo kultury) ítéletében a bíróság rámutatott, hogy míg a forráskód és a tárgykód a program kifejeződési formája, addig a grafikus felhasználói felület nem, mivel a program többszörözését nem teszi lehetővé és csak a program egy elemének minősül, amellyel a felhasználó a program funkcionalitását eléri. E megfontolások alapján a bíróság a mostani ügyben megállapította, hogy sem a számítógépi program funkcionalitása, sem az azok elérése alkalmazott programnyelv és adatfájl formátum nem minősül a program kifejeződési formájának.

A bíróság kitér a főtanácsnok funkcionalitásról alkotott véleményére és azzal egyetértve kifejti, hogy amennyiben a funkcionalitás szerzői jogi védelemben részesülne, akkor az a technikai fejlődés és az ipari haladás kárára válna. Az ítélet szűkszavúsága miatt azt sajnos nem fejti ki a bíróság, hogy a Bot főtanácsnok által tett kreatív-nem kreatív funkcionalitások közötti különbségtételről és előbbi funkcionalitások szerzői jogi védelméről mit az álláspontja.

⁶⁹ "Az irányelv alapján biztosított védelem a számítógépi programok bármely formában történő kifejezésére vonatkozik. A számítógépi program bármely elemének - beleértve a csatlakozási felületeket - alapjául szolgáló ötletek és elvek ennek az irányelvnek az értelmében nem részesülnek szerzői jogi védelemben." (91/250 irányelv, 1. cikk. 2. bekezdés)

⁷⁰ Úgymint a tárgykód és forráskód, amelyek lehetővé teszik a program többszörözését, lásd a C-393/09. sz. Bezpečnostní softwarová asociace ügy ítéletének 35. pontját.

Egyazon funkcionalitás saját szellemi alkotásként létrehozott forrás- és tárgykóddal való megvalósítása mindenki számára nyitva álló lehetőség, az "utánzandó" szoftver forrás- és tárgykódja azonban nem szerepelhet alkotóelemként az új szoftverben. A WPL az alapul szolgáló eljárásban hozott határozat alapján sem a SAS rendszerének forrás-, sem annak tárgykódjához nem fért hozzá, kizárólag a SAS rendszerének működésének tanulmányozásával, megfigyelésével és kipróbálásával ismerte meg és többszörözte annak funkcionalitását.

A bíróság ezek összegzéseként megállapítja, hogy a funkcionalitás, sem a számítógépi program keretében annak funkcióinak eléréséree használt programnyelv és adatfájl formátum nem minősül a számítógépi program kifejeződési formájának, és *ekként* nem áll szerzői jogi védelem alatt.

Véleményem szerint a döntés ezen részét több kommentár, hír is tévesen értelmezte és általános érvényűnek tekintették azt, hogy a számítógépi adatfájl formátumot nem védi a szerzői jog. Azonban az előző bekezdésben írt "ekként" szó meglehetősen fontos, hiszen az Európai Bíróság ezzel a szerzői jogi védelem lehetőségét csak mint a számítógépi program kifejeződési formáira zárta ki. Az Európai Bíróság sajtóközleménye már maga is félreértetően fogalmaz:

"E megfontolások alapján a Bíróság megállapítja, hogy sem a számítógépi program funkcionalitása, sem a számítógépi program keretében, a program bizonyos funkcióinak a használata céljából alkalmazott programnyelv és adatfájl formátum nem minősül kifejezési formának. Ezért ezek nem részesülnek szerzői jogi védelemben."

Maga a bíróság állapítja meg ítéletének 45. pontjában, hogy

"meg kell állapítani továbbá, hogy a jelen ítélet 39. pontjában tett megállapítás nem érinti annak a lehetőségét, hogy a SAS nyelv és a SAS Institute adatfájl formátuma művekként szerzői jogi védelemben részesüljenek a 2001/29 irányelv alapján, ha azok a szerző saját szellemi alkotásai."

Program tanulmányozhatósága a mögöttes elvek, ötletek megismerése érdekében

Az előterjesztő bíróság kérdése az volt, hogy a 91/250-es irányelv 5. cikkének 3. bekezdését⁷¹ úgy kell-e értelmezni, hogy a program egy példányának jogszerű felhasználója a jogosult engedélye nélkül megfigyelheti, tanulmányozhatja és kipróbálhatja a programot az annak alapját adó ötletek és elvek meghatározása érdekében, ha az engedély keretében tartozó műveleteket végez az engedélyben meghatározott kereteket túllépő cél érdekében.

Az alapeljárásból tudható, hogy a WPL jogszerűen szerezte meg a SAS Institute programjának oktatási példányát. A licencia korlátozott volt, "nem előállítási célra" adott engedélyt. Az előterjesztő bíróság tájékoztatása szerint a WPL olyan műveletek elvégzésére használta fel e példányokat, amelyekre nem terjedt ki az engedély.

Az Európai Bíróság a fentiek fényében úgy értelmezi az előterjesztő bíróság kérdéseit, hogy azok arra vonatkoznak, hogy a számítógépi program működése tanulmányozásának vagy megfigyelésének a célja hatással van-e az engedélyes azon lehetőségére, hogy a 91/250 irányelv 5. cikkének (3) bekezdésében foglalt kivételre hivatkozzon.

A bíróság egyrészt megállapítja, hogy e bekezdés alapján az engedéllyel rendelkező megfigyelheti, tanulmányozhatja és kipróbálhatja a számítógépi program működését annak érdekében, hogy a program elemeinek alapját képező ötleteket és elveket meghatározza. E rendelkezés célja az, hogy ezeket az ötleteket és elveket a szerzői jog jogosultja ne védje hasznosítási szerződéssel. Mindez összhangban van a 91/250 irányelv 1. cikkének 2. bekezdésében foglalt alapelvvel, amely - mint már láttuk - kizárólag a számítógépi program kifejeződési formáit védi és nem az annak alapjául szolgáló ötleteket és elveket. Ugyanezen irányelv 9. cikkének 1. bekezdése egyben semmisnek nyilvánít minden ezzel ellentétes szerződéses kikötést.

⁷¹ "A számítógépi program valamely példányának jogszerű felhasználója a jogosult engedélye nélkül megfigyelheti, tanulmányozhatja és kipróbálhatja a program működését a program elemeinek alapját képező ötletek és elvek meghatározása céljából, ha ezt a program olyan betáplálása, megjelenítése, futtatása, továbbítása vagy tárolása során végzi, amelyre jogosult." (91/250 irányelv, 5. cikk (3))

Másrészt az irányelv 5. cikk 3. bekezdése szerint az engedélyes meghatározhatja a számítógépi program elemeinek alapját képező ötleteket és elveket, ha ezt a program olyan betáplálása, megjelenítése, futtatása, továbbítása vagy tárolása során végzi, amelyre jogosult. A fentiekből adódóan az ötletek, elvek megismerése olyan műveletek keretében végezhető, amelyekre a felhasználó engedélye kiterjed.

Továbbá a 91/250-es irányelv preambuluma rögzíti, hogy a felhasználásra jogosult személy megfigyelheti, tanulmányozhatja a számítógépi program működését feltéve, hogy e cselekmények nem sértik a programhoz fűződő szerzői jogokat. A preambulumban rögzíti azt is, hogy az e felhasználáshoz szükséges betáplálás és futtatás nem tiltható meg a felhasználási szerződésben.

A fentiek ismeretében értelmezendő az ítélet 57. pontja, mely szerint

"E tekintetben - amint arra a főtanácsnok az indítványának a 95. pontjában szintén rámutat⁷² - azokról a cselekményekről van szó, amelyeket a 91/250 irányelv 4. cikkének a) és b) pontja említ, mely cikk meghatározza azokat a cselekményeket, melyeket a jogosultnak kizárólagos jogában áll elvégezni és engedélyezni, továbbá azokról a cselekményekről, amelyeket az irányelv 5. cikkének (1) bekezdése említ, mely azokra a cselekményekre vonatkozik, melyek ahhoz szükségesek, hogy a számítógépi programot az azt jogszerűen megszerző személy a rendeltetési célnak megfelelően használja, beleértve a hibajavítást is."

A fenti bekezdés ad választ arra a kérdésre, hogy vajon a WPL által végzett műveletek, cselekmények sértették-e a SAS Institute jogait?

A 91/250 irányelv 4. cikkének a) és b) pontja szerinti engedélyhez kötött cselekmények:

⁷² "Álláspontom szerint „a program olyan betáplálása, megjelenítése, futtatása, továbbítása vagy tárolása, amelyre [a jogszerű felhasználó] jogosult” kifejezés a 91/250 irányelv 4. cikkének a) és b) pontja, valamint az 5. cikk (1) bekezdése értelmében engedélyezett tevékenységekre vonatkozik. A jogosult kizárólagos joga ugyanis bizonyos cselekmények elvégzése vagy engedélyezése. E jogosult önállóan határozza meg ezeket a tevékenységeket a kötelező erejű használati engedélyben. Megengedheti például a számítógépi programjának többszörözését, de a lefordítását vagy adaptálását nem." (Főtanácsnoki vélemény, 95. pont)

- számítógépi program bármely eszközzel és bármely formában, részben vagy egészben történő tartós vagy időleges többszörözése. Amennyiben a számítógépi program betáplálása, megjelenítése, futtatása, továbbítása vagy tárolása szükségessé teszi az ilyen többszörözést, az ilyen cselekményhez szükséges a jogosult engedélye,

- a számítógépi program lefordítása, átdolgozása, feldolgozása és bármely más módon történő módosítása, valamint ezek eredményének többszörözése a számítógépi programot módosító személy jogainak sérelme nélkül.

Az 5. cikk 1. bekezdése pedig az alábbiak szerint rendelkezik:

- Külön szerződéses kikötés hiányában a 4. cikk a) és b) pontjában foglalt cselekményekhez *nem* szükséges a jogosult engedélye, ha azokra azért van szükség, hogy a számítógépi programot az azt jogszerűen megszerző személy a rendeltetési célnak megfelelően használja, beleértve a hibajavítást is.

A bíróság megállapítása szerint a programon fennálló szerzői jog nem sérül akkor, ha az amúgy jogosult felhasználónak nem volt hozzáférése az engedély tárgyát képező számítógépi program forráskódjához, hanem a programot kizárólag abból a célból tanulmányozta, futtatta, próbálta ki, hogy annak funkcionalitását egy másik programban újra létrehozza. Ezt a tevékenység a bíróság szerint a rendeltetési célnak megfelelő használat, és ezt a felhasználási szerződésben sem zárható ki érvényesen.

Egy egyszerű példával szemléltetve: a WPL a diagramrajzolást, mint engedélyezett tevékenységet nem csak adatmegjelenítésre, hanem annak kitapasztalására is használhatta, hogy a diagramrajzoló parancsok milyen eredménnyel és milyen opciókkal futtathatóak. A WPL-nek azonban arra már nem lett volna jogszerűen módja (és ezt ismereteink szerint nem is tette meg), hogy a diagramrajzolás modul forráskódját megszerezze, tanulmányozza, vagy saját programjába beépítse.

A fentiek fényében összefoglalva elmondható, hogy a jogosult felhasználó a számítógépi program szerzői jogosultjának engedélye nélkül megfigyelheti, kipróbálhatja és tanulmányozhatja a számítógépi program működését abból a célból, hogy a program elemeinek alapját adó ötleteket és elveket meghatározza, ha az engedélybe foglalt műveleteket vagy más olyan betáplálási vagy futtatási műveleteket végez, amelyek a program használatához szükségesek. További feltétel, hogy mindezek nem sérthetik a szerzői jog jogosultjának a programon fennálló kizárólagos jogait (például jogosulatlan visszafejtés⁷³).

Kézikönyv többszörözésének lehetősége

A számítógépi program kézikönyve (mint dokumentáció) a 2001/29 irányelv értelmében védett irodalmi mű, amely akkor élvez szerzői jogi védelmet, ha annak megalkotása a szerző saját szellemi teljesítménye.

A bíróság álláspontja szerint abban az esetben kaphat a kézikönyv szerzői jogi védelmet, ha az alapul használt kulcsszavak, szintaxis, parancsok, parancs-kombinációk és opciók elrendezésén, kiválasztásán keresztül ki a szerző tudja fejezni alkotó szellemét eredeti módon. Ennek eldöntését a konkrét esetben az Európai Bíróság az előterjesztő bíróságra bízta.

A High Court döntésének néhány részlete

A High Court of Justice, mint a megkereső bíróság ítélete (HC09C03293) az Európai Bíróság ítéletének ismeretében nem volt meglepő, néhány részletére azonban érdemes kitérni, mert hozzátesz az amúgy néhány helyen túl tömör előbbi ítélethez.

Arnold J. ítéletének 21. pontjában megerősíti, hogy az Európai Bíróság nem zárta ki annak a lehetőségét, hogy a SAS nyelv saját jogán esetlegesen védett mű legyen. Ez csupán egy

⁷³ 91/250 irányelv 6. cikk 2. bekezdés c) pont.

olyan kérdés volt, amely nem került elé ezért nem is dönthetett róla. Erről akkor dönthetett volna, ha a SAS Institute ilyen irányú kérést terjesztett volna elő, ám ez nem történt meg és ezt a kérdést a per mostani szakaszában már nem is kívánja részletesen megvizsgálni.

Az ítélet 32. pontjában a programnyelv, mint alkotás megértésére tesznek egy érdekes kísérletet. A WPL ügyvédje szerint a SAS nyelv a SAS Components (a SAS rendszer egyik alrendszere) absztrakciójának is felfogható, mint ahogyan egy regény cselekménye is felfogható úgy, mint a regény absztrakciója. Ezzel a megközelítéssel kapcsolatban a bíró (véleményem szerint okkal) szkeptikus volt, és egy másik megközelítést javasolt. Értelmezése szerint a SAS Components végrehajtja a SAS nyelven írt szkripteket és a SAS nyelvet a SAS Components műveleteiből lehet levezetni. De ez nem jelenti, hogy a SAS nyelv a SAS komponensek absztrakciója. Véleménye szerint talán pontosabb, ha úgy tekintünk rá, mint a SAS Kézikönyv absztrakciójára, de mint írja "nem vagyok biztos ebben sem"⁷⁴.

Ítéletében végül a bíróság a SAS Institute minden kérelmét elutasította, kivéve a SAS kézikönyvekkel kapcsolatban (amely szerzői jogi jogsértések a teljes ügy súlyához képest szinte elenyészőek), így a High Court sem tágította a szerzői jogi védelem határait és ez a Navitaire v EasyJet ügyen hozott ítélet 94. pontjának ismeretében talán várható is volt:

"a számítógépi programok védelme adott, de nem hiszem, hogy a bíróság feladata kiterjeszteni e védelmet olyan területekre, ahol csak a program funkcionalitása a kérdés."

Megválaszolt és nyitott kérdések

Az Európai Bíróság ítélete az alábbiak szerint foglalható össze:

⁷⁴ Egy programnyelv megalkotása komoly tudományos feladat. A mögöttes szintaktikát (az utasítások szabályrendszerét) általában valamilyen nyelvtannal, például környezetfüggetlen nyelvtannal határozzuk meg (http://en.wikipedia.org/wiki/Context-free_grammar), a szemantikát pedig a mögöttes funkciók használatának igénye alapján, nem triviális módon rendeljük a parancsokhoz. Harmadik lépcsőben az elkészült nyelv értelmezésére külön algoritmus alapján készítenő interpreter. Véleményem szerint a nyelv alapját adó nyelvtan mint elv és az értelmezését lehetővé tevő algoritmus természetesen nem állhat szerzői jogi védelem alatt, azonban a "nyelv", amely parancsokat és tevékenységeket köt össze, komoly egyéni-eredeti jelleggel bír. Külön elemzés tárgya lehetne, hogy hogyan ragadható meg programnyelv a jog számára, és az élvezhet-e így szerzői jogi védelmet.

- a program funkcionalitását, a programnyelvet nem védi a szerzői jog
- az adatfájl formátuma nem tekinthető a számítógépi program kifejeződési

formájának, így őt e minőségében nem illeti meg a szerzői jogi oltalom

- a programot engedéllyel megszerző felhasználó főszabály szerint jogosult a program működését megfigyelni és tanulmányozni abból a célból, hogy a mögöttes elveket, ötleteket megismerje

- a program kézikönyve, amennyiben annak megalkotása a kézikönyv szerzőjének saját szellemi alkotásának tekinthető, szerzői jogi védelmet élvez.

A főtanácsnok indítványának 52-60. bekezdéseiben a számítógépi program funkcionalitásáról egy, az ítéletekben nem tükröződő felvetéssel él. Ez, bár rögzíti, hogy a funkcionalitás önmagában nem lehet szerzői jogi védelem tárgya, a megszokott védelmi szintnél (tárgykód, forráskód) magasabb védelmi szintet javasol: a bíróság figyelmébe ajánlja, hogy az egyes elemek, algoritmusok elrendezési módja, a program írásmódjának stílusa is tükrözheti a szerző saját szellemi alkotását, ezért szerzői jogi védelem tárgya is lehet. Ezzel a megközelítéssel az Európai Bíróság nem foglalkozott.

Összegzés

A szoftver jogi védelme működőképes és sok esetben hatékony, azonban a szerzői jogba, mint egy szűk kényszerzubbonyba szorítva nem éri, érheti el a szerzők által elvárt szintet. A gyakorlatban kialakult alacsony mérce az oltalmat magán a szerzői jogon belül is szűkre szabja, az egyéb, például szabadalmi védelmek jelenleg pedig nem tűnnek realitásnak.

A probléma mint probléma

A rekurzívnak tűnő cím csupán arra utal, hogy önmagának a szabályozandó területnek és tárgyának léte, a belőle fakadó problémák megértése, jogi relevanciájuk megragadása, lehatárolása már önmagában problémákat jelent.

Egyrészt a szoftver a szerzői jogba lett beszorítva, a szabadalmi jog túl erősnek, a sui generis védelem pedig nehezen megalapozhatónak ítéltetett. Ez azonban folyamatos kérdések elé állítja mint a joggyakorlatot, mind a jogelméletet: nehéz az esztétikai alkotásokra kialakított védelmet funkcionális művekre alkalmazni.

Másrészt a nem számítástudományi képzésben részesülő jogászság külső szakértőkre van utalva a szoftverrel kapcsolatos ügyekben. Ebből adódik minden bizonnyal az, hogy a joggyakorlat csak egy magabiztosan és nagy valószínűséggel meghúzható szintig biztosítja a szoftver oltalmát. A szoftverrel kapcsolatos ügyek, problémák mélyebb megértése a joggyakorlatot is a kívánatoshoz közelíthetné.

Harmadrészt a szabályozás bár előrehaladott, több, amúgy a valós életben is előforduló kérdésre még nem ad, vagy nem életszerű választ ad. Ilyen például a jótállás és a garancia kérdése. A probléma összetettségét érzékeltetendő: nemhogy a hiba fogalma, de annak pontos lokalizálása és reprodukálása, a "felelős" szoftver vagy hardver komponens megállapítása is

komoly IT szakmai kérdés lehet. Ellentétben egy televízióval vagy mosógéppel, a számítógép szoftveres rétege állandó változásban van, néhány perc alatt történhetnek mélyreható változások akár a teljes rendszeren belül.

Negyedrész a joggyakorlat - és itt talán elég csak az Európai Bíróság néhány fenti döntésére utalnom - a fentiekől nem függetlenül máig okoz, és várhatóan a jövőben is meglepetéseket fog okozni a szoftver szerzői jogával foglalkozóknak.

Védelem a szerzői jogon túl

A szerzői jog védelem mellett a know-how védelme, a titoktartási kötelezettségek és szabadalmi oltalom az, amely a szoftver szerzői számára oltalmat nyújt - utóbbi az Unión belül jelenleg nem, vagy legalábbis nagyon szűk körben.

A szabadalmi oltalom kontinentális megvalósulása esetén annak - szerintem túlzás nélkül - elengedhetetlen feltétele a megfelelő intézményi háttér, a gyorsan eljáró és újdonság-kutatásban megbízható szabadalmi irodák megléte. És bár ehhez a társadalom felől szükséges befogadó hozzáállás és technológiai feltételei szerintem még nem adottak (még a lajstromozott szabadalmak közötti keresés is nehézkes tud lenni), elvi síkon nem utasítható el a szabadalmi oltalomnak bevezetése.

Záró gondolatok

Az egyenleg, már ami a szoftver jogi védelmét és a hozzá kapcsolódó gyakorlatot illeti, véleményem szerint bizakodásra okot adóan pozitív. Ezt nem csak a dolgozatban tárgyalt jogszabályi háttér és esetek miatt gondolom, hanem a szoftvergyártók, a felhasználók és a jog közötti háromszög súlypontjának megváltozása miatt is. Míg egy-másfél évtizede a felhasználók jelentős része a jogot szinte a szoftvergyártók furkóbotjának tekintette, mára ez a helyzet megváltozott. Kifejezett örömmel töltött el, hogy a szoftver témakörét nem kellett büntetőjogi vagy a jogsértések felől megközelítenem. Nem azért természetesen, mintha nem létezne és nem okozna dollár milliárdos⁷⁵ károkat évente az iparágnak. Az ok, amiért nem ezt a nézőpontot választottam az az, hogy a jogkövetést illetve a jog és szoftverfejlesztés szimbiózisát ma ennél nagyobb súlyúnak és előremutatóbbnak tartom.

A fejlődés, továbblépés lehetősége adott. A technológiai, társadalmi elvárásokat és Európai Bíróság elszántságát látva alappal gondolható, hogy ez meg is fog történni.

⁷⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Copyright_infringement

Irodalomjegyzék

- A szerzői jogi törvény magyarázata (szerk.: Gyertyánfy Péter), Complex, 2006
- Lontai Endre - Faludi Gábor - Gyertyánfy Péter - Vékás Gusztás: Szerzői jog és iparjogvédelem, 2012
- Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 104/6., Dr. Sili Dóra: A szoftver jogi szabályozása, Elektronikus publikáció, <http://sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/199912/sili.html> (2013 július 27)
- Szellemi tulajdonvédelmi jogforrások, <http://www.hamisitasellen.hu/hu/szellemi-tulajdonvedelmi-jogforrasok> (2013 május 4)
- Dr. Lontai Endre: Szellemi alkotások joga, ELTE, 1998
- NewLegalReview, 2013, Is the US patent system too restrictive?, http://www.cpaglobal.com/newlegalreview/5521/is_the_us_patent_system_too_re (2013 július 29)
- Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 109/1., Dr. Kiss Zoltán: A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény módosításának főbb kérdései, <http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/200402/01-kiss.html?printable=1> (2013. június 1)
- Grad-Gyenge Anikó: Döntés UsedSoft ügyben, http://eszerint.blog.hu/2012/07/03/dontes_a_usedsoft-ugyben (2013 február 7)
- Rajnai Anna: A UsedSoft-ügy: Jogszerű az online szoftverek újraeladása az EU-ban, <http://arsboni.hu/rajnaicikk.html> (2013 augusztus 2)
- Gebrauchsoftwarehändler freut sich über neues Urteil, Golem.de, <http://www.golem.de/news/usedsoft-gebrauchtsoftwarehaendler- freut-sich- ueber-neues-urteil-1212-96461.html> (2013 május 12)
- Iona Silverman: SAS v WPL - programming languages not protected by copyright, <http://the1709blog.blogspot.hu/2013/01/sas-v-wpl-programming-languages-not.html> (2013 május 13)
- A számítógépi program funkcionalitását és a programnyelvet nem védheti a szerzői jog, 53/12. sz. sajtóközlemény,

http://www.fovarositorvenyszek.hu/sites/default/files/allomanyok/sajto/nemzetkozihirek/120502_cp120053hu.pdf (2013. július 14)

- Licensing of a digital copy: does first sale doctrine kick in, The IPKat, <http://ipkitten.blogspot.hu/2013/03/licensing-of-digital-copy-does-first.html> (2013. június 12)
- Font Licensing and Protection Details, SIL, http://scripts.sil.org/cms/scripts/page.php?site_id=nrsi&item_id=UNESCO_Font_Lic (2013. július 29)
- Dr. Tosics Nóra: A szerzői jog nemzeti, nemzetközi és regionális kimerülésének kérdései, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, Elektornikus publikáció, 108/1., <http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/200302/01-tosics.html?printable=1> (2013. július 31)
- Dr. Klacsman Dávid: A másodlagos szofverpiac jogi kérdése, Kinstellar, http://infoter.eu/attachment/0007/6044_5977_dr_klacsman_david_ugyved_andreko_kinstellar_ugyvedi_iroda.pdf (2013. augusztus 2)
- Petkó Mihály: Néhány gondolat a szoftverek szabadalmazhatóságáról, http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/2_2008/nehany_gondolat_a_szoftverek_szabadalmazhatosagarol (2013 augusztus 15)
- Erschöpfung des Verbreitungsrechts an online übermittelter Software - Adobe/UsedSoft (m. Anm. Marly, S. 283), GRUR 2013/3, 279 - 285. o.
- Hírlevél a szellemi tulajdon védelméről, 2. évfolyam I. szám, 2005. I. negyedév, Elkészült a hatástanulmány a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslat gazdasági hatásairól
- Hírlevél a szellemi tulajdon védelméről, 1. évfolyam IV. szám, 2004. IV. negyedév, 21 cáfolat az irányelvjavaslatról (Ficsor Mihály: „SZITÁK” és szitkok: a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatósága (4. o.), Faludi Gábor - A számítógéppel megvalósítható találmányok szabadalmi oltalma és a szoftver szerzői jogi védelme (6. o.))
- Begründung und Grenzen des urheberrechtlichen Schutzes objektorientierter Software, Frank A. Koch, GRUR 2000/3, 191 - 211. o.
- Lontai Endre - Faludi Gábor - Gyertyánfy Péter - Vékás Gusztáv: Szerzői jog és iparjogvédelem, 2012

- Gross Balázs: A szoftver-licencszerződések típusai, <http://www.jogiforum.hu/publikaciok/19> , (2013 augusztus 26)
- Lohn Balázs: Az absztrakció jogintézménye különös tekintettel a zálogjogra (PJK, 2006/3., 15-24. o.)
- Gyenge Anikó: Zeneművek átdolgozása a szerzői jogban, Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 107/3., <http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/200206/zenemuvek.htm?printable=1> (2013 augusztus 27)
- Howard K. Szabo: International Protection of Computer Software: The Need for Sui Generis Legislation, 1986, DigitalCommons
- Telek Eszter: A szoftver felhasználási szerződések elmélete és gyakorlata, avagy a végfelhasználók és a szoftvergyártók háborúja, Infokommunikáció és Jog, 2008. október, 27. szám, 206-213. o.

Jogesetjegyzék

Betűtípus és karakterkészlet szerzői jogi védelme (SZJSZT 38/2004)

http://www.sztneh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2004/2004PDF/szjszt_szakv_2004_038.pdf (2013 augusztus 5)

Szoftver más szoftverben való felhasználása (SZJSZT 21/2001)

http://www.sztneh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2001/2001PDF/szjszt_szakv_2001_021.pdf (2013 augusztus 5)

Szoftver jogi védelme (SZJSZT 13/11/1)

<http://www.sztneh.gov.hu/kiadv/ipsz/201201-pdf/08.pdf> (2013 augusztus 12)

SAS v World Programming (C-406/10, EuB)

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=122362&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6395862>
(2013 március 13)

SAS v World Programming (HC09C03293, Hight Court)

<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2013/69.html> (2013 április 4)

SAS v World Programming - főtanácsnoki indítvány

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=115484&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=51453> (2013 június 4)

UsedSoft v Oracle (C-128/11, EuB)

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=124564&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6390190>
(2013 március 16)

UsedSoft v Adobe (Az. 11 U 68/11, OLG Frankfurt)

<http://video.golem.de/download/9902> (2013 augusztus 4)

EasyJet v Navitaire (HC02 C01268, High Court)

<http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Ch/2004/1725.html> (2013 június 29)

BSA - Svaz softwarové ochrany v Ministerstvo kultury (C-393/09, EuB)

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?>

[text=&docid=83458&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=63234](http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83458&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=63234) (2013

április 14)